

ONDINE

VELI-MATTI PUUMALA
ANNA LIISA

Tapiola Sinfonietta
Helsinki Chamber Choir
Jan Söderblom

VELI-MATTI PUUMALA (b. 1965)

ANNA LIISA

Opera in Three Acts with a Prologue (2001–2008)
Kolminäytöksinen ooppera prologilla

Commissioned by Savonlinna Opera Festival and City of Kuopio
Savonlinnan Oopperajuhlien ja Kuopion kaupungin tilaus

Dedicated to Pekka Hako
Omistettu Pekka Hakolle

Based on the play *Anna Liisa* by Minna Canth
Perustuu Minna Canthin näytelmään *Anna Liisa*

Libretto: Veli-Matti Puumala (Prologue and Ballad / Prologi ja Balladi: Tiina Käkelä-Puumala)

World premiere at the Helsinki Festival, on 18 August 2008, produced by Music Theatre Kapsäkki
Musiikkiteatteri Kapsäkin tuottama kantaesitys Helsingin Juhlaviikoilla 18.8.2008

Householder's daughter / talon tytär
Anna Liisa Soprano **Helena Juntunen**

Householder of Kortesus farm, Anna Liisa's father / talollinen, Anna Liisan isä
Kortesus Baritone **Jorma Hynninen**

Kortesus's wife, Anna Liisa's mother / Kortesuson vaimo, Anna Liisan äiti
Riikka Soprano **Tanja Kauppinen**

Former farm hand at Kortesus farm / talon entinen renki
Mikko Baritone **Ville Rusanen**

A Gipsy woman, Mikko's mother / mustalainen, Mikon äiti
Husso Ethno mezzo-soprano **Sanna Kurki-Suonio**

Son of the householder of Kivimaa farm / Kivimaan nuori isäntä
Johannes Baritone **Juha Hostikka**

Anna Liisa's younger sister / Anna Liisan nuorempi sisko
Pirkko Soprano **Anu Hostikka**

Vicar / Rovasti Bass **Jouni Kokora**

Villagers / Chorus / kylän väki / kuoro

Friends of Mikko / Mikon ystäviä
Matti Tenor **Jarmo Lehtola**
Jussi Tenor **Martti Anttila**

Young girls from the village / kylän nuoria tyttöjä

Mari Soprano **Iida Antola**

Hanna Soprano **Hanna-Maaria Tuomela**

Miina Mezzo-soprano **Eira Karlson**

Householders' wives from the village / kylän emäntiä

Mrs Heimonen / Heimosen emäntä Mezzo-soprano **Susanna Sippola**

Mrs Ristola / Ristolan emäntä Alto **Susanna Tollet**

Mrs Peltola / Peltolan emäntä Alto **Lotte Lehtikainen**

Merchant / Kauppias Tenor **Jukka Jokitalo**

Householder's son from the village / nuori isäntä kylältä

Eero Baritone **Sampo Haapaniemi**

Householders from the village / kylän vanhempia isäntiä

Mr Katajamäki / Katajamäen isäntä Bass **Juha-Pekka Mäntönen**

Old Mr Kivimäki / Kivimaan vanha isäntä Bass **Joonas Turunen**

Tapiola Sinfonietta

Helsinki Chamber Choir

Nils Schweckendiek, chorus master

Jan Söderblom, conductor

Publisher: Fennica Gehrman Oy, Helsinki

Recorded at Tapiola Hall, 3–7 Feb 2014

Executive Producer: Reijo Kiilunen

Recording Producer: Seppo Siirala

Recording Engineer: Enno Mäemets – Editroom Oy

Répétiteur: Harri Karri

© 2015 Ondine Oy, Helsinki

Booklet Editor: Riitta Bergroth

Cover photo: Tero Vihavainen

Booklet and inlay photos: Saara Vuorjoki (Veli-Matti Puumala, Jorma Hynninen),

Tanja Ahola (Jan Söderblom), Heikki Tuuli (Helena Juntunen, Tanja Kauppinen, Anu Hostikka),

Mikko Mäntyniemi (Ville Rusanen), Yehia Eweis (Sanna Kurki-Suonio), Marek Sabogal (Juha Hostikka),

Sakari Majantie (Jouni Kokora), Tero Vihavainen (premiere performance)

Reproduction of libretto and English translation by permission of

© Fennica Gehrman Oy, Helsinki

Design: Armand Alcazar

This recording was produced with support from
The Finnish Cultural Foundation, The Jenny and Antti Wihuri Foundation,
The Alfred Kordelin Foundation, and The Finnish Music Foundation (MES)

CONTENTS – SISÄLLYS

	page	sivu
VELI-MATTI PUUMALA		
English	11	
suomi		22
ANNA LIISA		
English	12	
suomi		23
SYNOPSIS		
English	16	
suomi		27
LIBRETTO		36

track		playing time kesto	page sivu
CD 1		[59'16]	
	Act I – I näytös		
1	Prologue / Prologi <i>Anna Liisa</i>	[3'44]	36
2	Scene / Kohtaus 1: Ensi pyhänä kuuliaiset The banns will be read next Sunday <i>Kortesuo</i>	[3'41]	37
3	Scene / Kohtaus 2: Husso! <i>Anna Liisa</i>	[7'34]	39
4	Scene / Kohtaus 3: Nautin elämästä I enjoy life <i>Mikko</i>	[6'35]	42
5	Scene / Kohtaus 4: Johannes, oletko varma Johannes, are you sure <i>Anna Liisa</i>	[6'15]	47
6	Scene / Kohtaus 5: Perjantai – lauantai – sunnuntai! Friday – Saturday – Sunday! <i>Anna Liisa</i>	[5'04]	48
7	Lullaby / Kehtolaulu <i>Anna Liisa</i>	[2'47]	50
	Act II – II näytös		
8	Scene / Kohtaus 1: Hän on tulossa, Husso! She's coming. Husso! <i>Pirkko</i>	[14'30]	51
9	Scene / Kohtaus 2: Nyt tiedätte, kuinka asia laita on Now you know how things stand <i>Mikko</i>	[8'59]	57

CD 2		[80'09]	
	Act II – II näytös		
1	Scene / Kohtaus 3: Anna Liisa, Anna Liisa <i>Mikko</i>	[13'49]	62
2	Sinä olet niinkuin unennäkö You're like a dream <i>Anna Liisa</i>	[9'33]	65
3	Epilogue / Epilogi <i>Anna Liisa</i>	[4'27]	69
	Act III – III näytös		
4	Scene / Kohtaus 1a: Niin istuu kuin kuvapatsas She sits there like a statue <i>Riikka</i>	[9'58]	70
5	Scene / Kohtaus 1b: Kost' Jumala God's peace! <i>Husso</i>	[5'34]	71
6	Scene / Kohtaus 2a: Hän nousi She's stood up <i>Riikka</i>	[0'49]	73
7	Scene / Kohtaus 2b: Terveisiä kirkosta! News from the church! <i>Pirkko</i>	[2'13]	74
8	Scene / Kohtaus 3: Antakaa minun olla! Leave me alone! <i>Anna Liisa</i>	[6'50]	76
9	Jos valonamme et, Jeesus Unless thou be our light, O Jesus <i>Riikka</i>	[5'38]	77

10	Scene / Kohtaus 4a: Hoi! Hoi! Ho! Ho! <i>Villagers / kylän väki</i>	[2'29]	78
11	Scene / Kohtaus 4b: Se tuuli sousi seljällä The wind blew over the water <i>Husso</i>	[2'33]	79
12	Scene / Kohtaus 4c: Täällä on sijaa There's room here <i>Villagers / kylän väki</i>	[0'53]	80
13	Scene / Kohtaus 4d: Eläköön! Eläköön morsian! Hurrah! Long live the bride! <i>Villagers / kylän väki</i>	[9'16]	82
14	Octet / Oktetto: Ei ole syytä suruun There is no cause for sorrow <i>Vicar / rovasti</i>	[3'47]	87
15	Lähde rauhaan lapseni Go in peace, my child <i>Choir / kuoro</i>	[2'08]	89

VELI-MATTI PUUMALA

VELI-MATTI PUUMALA

‘Uncompromising’ is the word that might best describe the work of composer Veli-Matti Puumala (b. 1965). His solutions do not bow to either tradition or experimentation; he explores the potential of music from fresh and innovative perspectives. His music is characterised by a clash of intense and energetic textures with quiet landscapes with a quite different timescale.

Puumala first made a name for himself with his String Quartet (1994). Since then, his output has included the *Chains* tetralogy for orchestra/ensemble, written in the 1990s (*Chant Chains*, *Chains of Camenae*, *Soira*, *Chainsprings*), the piano concerto *Seeds of Time* that won the distinguished national Teosto Prize in 2005, and *Mure* (2008) for Susanna Mälkki and the Ensemble Intercontemporain. He also created a radiophonic work named *Rajamailla* that won the Prix Italia in 2001.

Veli-Matti Puumala studied composition with Paavo Heininen at the Sibelius Academy and continued his studies with Franco Donatoni in Siena. Though he is an avowed modernist, his musical idiom has come to embrace modal elements too. His birthplace, Kaustinen, is home to a major annual folk music festival, and echoes of this may occasionally be heard in his music.

Puumala was a late starter in writing vocal music. His first vocal work, *Korkeat illat* for soprano and piano, was written in 2000. At the time, he was already working on the opera *Anna Liisa*, which is the source of the folk music allusions in the *Korkeat illat*.

Veli-Matti Puumala’s recent works include *Rope* (2012) for the Finnish Radio Symphony Orchestra, *Rime* (2013) for the Ostrobothnian Chamber Orchestra and *Tear* (2013) commissioned by the Tapiola Sinfonietta. He has been Professor of Composition at the Sibelius Academy since 2005.

ANNA LIISA

Anna Liisa is a classic in Finnish drama. It is the last and by general opinion the best play by author, playwright and journalist Minna Canth (1844–1897), an ardent champion of women's rights.

Anna Liisa was premiered at the Finnish Theatre in 1895 to huge acclaim. To date, there have been more than 70 stage productions, and several films based on the play have also been made. It thus seems scarcely surprising that the story should have found its way to the opera stage too.

The opera *Anna Liisa* marked a milestone in the career of composer Veli-Matti Puumala. The first sketches date from 1993, soon after his début recital following his studies at the Sibelius Academy, but the road to completing the opera was long and complicated.

Puumala began work on the libretto in 1997, adapting it himself from Canth's original drama. Along the way, a number of extra elements crept in, such as the Prologue. The text for the Prologue and for Husso's ballad towards the end was written by the composer's wife, literary scholar Tiina Käkälä-Puumala.

The opera *Anna Liisa* is dedicated to Pekka Hako, one of the movers and shakers in Finnish music, who played a central role in its evolution. It was through his contribution that the opera project came to life, the Savonlinna Opera Festival commissioning Puumala to write the opera for performance at the Retretti Arts Centre, excavated into the bedrock to the east of the opera festival town. Puumala, previously known as a composer of instrumental music, was now well on track to becoming an opera composer.

However, a number of twists and turns led to the premiere of the opera having to wait until August 2008, when it was included in the programme of the Helsinki Festival. The premiere was given at the Alexander Theatre in Helsinki by a small and adventurous opera company named Kapsäkki. The director was Erik Söderblom, who had been involved in the project almost from the start. The opera was scored for a chamber-size ensemble of 33 musicians; the orchestra at the premiere was the Tapiola Sinfonietta, which the composer had had in mind all along. The conductor at the premiere was Jan Söderblom, who also conducted this premiere recording.

Anna Liisa is the story of a young woman with a terrible secret. The daughter of a prosperous householder, she had an affair with a farm hand at her homestead, Mikko, and became pregnant. No one being aware of her pregnancy, she killed her newborn baby in a moment of mad panic. Only Mikko and his mother Husso know of this. Years later, as Mikko has been absent for a long time, Anna Liisa intends to marry Johannes. Mikko then returns with his mother, and they threaten her with exposure and hold her to her original promise to marry Mikko.

Anna Liisa is not only a compelling character drama but also a perceptive study of rural Finnish society at the time of its writing and a woman's status in that society. When the crime is about to come out, accompanied by the inevitable public shame, Anna Liisa's parents are prepared to concede to Mikko's demands in order to keep up appearances. Social class is also an issue in the narrative: Mikko and Husso wish to rise up in the world by having Mikko marry up. Husso certainly has no problem in resorting to blackmail as a tool for social climbing.

Ultimately, *Anna Liisa* is also a story of a woman's emancipation. The title character refuses to submit to the behaviour demanded of her by her family but instead boldly accepts responsibility for what she has done. As the villagers assemble to hear the banns of her marriage to Johannes being read, she announces that she will not marry Johannes, or Mikko either; she publicly confesses to infanticide and accepts that she will be tried and sentenced to imprisonment.

Veli-Matti Puumala noted that one of the greatest challenges in writing the opera was merging Canth's language and 19th-century characters with his own musical idiom. The clash of contrasting elements that began with his *Chain* series of orchestral works in the 1990s continued in *Anna Liisa* and in *Rajamailla*, a radiophonic work completed around the same time. Puumala imported elements reminiscent of folk music into his atonal, serialist-oriented texture.

Much of the folk music material incorporated consists of folk songs from southern Ostrobothnia collected by composer Toivo Kuula in the early years of the 20th century. Puumala used fragments from these songs to build an extensive set of variations for the crowd scene in Act III of *Anna Liisa*. The composer noted that "this was no longer a folk song arrangement but a paraphrase from a modern perspective, though

respecting the spirit of Kuula". In other words, the 'alien material', even if heavily modified, represents the tunes that country folk in Minna Canth's day might have been singing.

The opera had a knock-on effect on other works of Puumala's dating from the early 2000s. A case in point is the suite of piano preludes titled *Hommages fugitifs* (2000–2001), whose pitch sets are based on the 12-tone row that forms the foundation of the opera. It is hardly a coincidence that the first prelude is titled *Anna*.

While the music of the opera is governed by a 12-tone row, Puumala did not use dodecaphony as a dominant element but rather as a "network of possibilities". The row yielded material that bordered on the diatonic, such as the lines given to Anna Liisa's sister Pirkko in Act I.

There was also interaction between works, a case in point being the chamber ensemble work *Apostrophe* (2005). This was derived from the hymn music in Act III of *Anna Liisa*, and when Puumala returned to the opera project after a pause of a couple of years, he took the pizzicato material that appears towards the end of *Apostrophe* and used it as the accompaniment for Husso's ballad.

Any composer has multiple sources of inspiration, not least the fine performers with whom he interacts. Perhaps the most original mark on *Anna Liisa* was left by Veli-Matti Puumala's collaboration with folk music performer Sanna Kurki-Suonio. Her striking, non-classical voice contributed significantly to the shaping of the role of Husso. Her participation allowed Puumala to create an 'alternative voice' contrasting with the other characters portrayed by singers with classically trained voices.

One of the most intense clashes of contrasting materials comes in the ballad that suddenly highlights Husso in a commentary on the narrative of the amidst the tumultuous final scenes. In a ballad that sounds like a folk song though it was written by Puumala, Husso identifies with the fate of Anna Liisa: "I was betrothed to one / and slept with another."

Another casting choice that Puumala had had in mind ever since he began work on the opera was Jorma Hynninen as Anna Liisa's father. In his very first vision of the character, in the dramatic scene where Mikko reveals Anna Liisa's secret to her parents, Puumala describes seeing Hynninen brandishing an axe and

shouting “You serpent, I’ll kill you!” Certainly no one could portray a dour, temperamental father more powerfully than this legendary Finnish baritone.

Helena Juntunen was not finally cast as the title character until 2006, but she served as an inspiration at least for the extensive Scene 3 in Act II, where Mikko begs Anna Liisa to marry him. Ville Rusanen’s voice caused Puumala to rewrite the role of Mikko as a higher baritone rather than the original bass baritone. In the process, Mikko acquired “more nuances, more conflicts and more human characteristics,” as the composer put it. Canth’s original cynical opportunist had morphed into a man with a dream, capable of gaining the sympathy of the audience.

Johannes also underwent a change. In the original play, he forgives Anna Liisa for everything, almost saint-like. But in the Prologue to the opera, Anna Liisa says: “Johannes would not look at me any more.”

Minna Canth’s play is set in a Finnish village of its day, but *Anna Liisa* the opera specifies no particular date. Veli-Matti Puumala rather aims at depicting what is inside people’s heads – the changes that the thoughts of the main characters undergo as the dark secret is revealed. He says he attempted to find a human side in everyone, which means that Mikko and Husso could equally well be regarded as the main characters of the story.

Whereas the original play captures the attention of the viewer with its dramatic events, the most memorable parts of the opera are the magical moments where the action stops. One of these is the lullaby that concludes Act I, where Anna Liisa wishes a child to die and be buried under the soil. A melody adapted by the composer from a Roma lullaby he found on an old recording clashes with a fiddler-like accompaniment in an alien key.

Another moment ‘out of time’ is the hymn sung by Anna Liisa and her mother Riikka before the great final crowd scene. The simple melody is underpinned only by a few isolated notes, painting a picture of the frail hope sustained by the two women.

In *Anna Liisa*, Minna Canth was heavily influenced by the thinking of Leo Tolstoy, the best-known author of the era. Tolstoy’s philosophy was that social change is sparked by the choices of the individual. In this

sense, Anna Liisa herself is a genuine Tolstoy character: instead of submitting to the idyll of falsehood, she sets an example and also gains inner peace by confessing to and accepting liability for her deed.

In the final scene of the opera, the viewer is gradually inducted into this world of inner peace. Anna Liisa, her parents, Pirkko, Johannes, Mikko, Husso and the Vicar each join in an outpouring of their respective emotions in an octet that eventually merges into the words of the Vicar repeated by the chorus: "Go in peace, my child."

Lauri Mäntysaari

Translation: Jaakko Mäntyjärvi

SYNOPSIS

Prologue (Leggiero)

It is the 'witching hour', about 3 in the morning. A long time has elapsed since the action in the opera proper. Anna Liisa, the daughter of a prosperous householder, is alone in prison. She once had an affair with one of the farm hands, Mikko. She became pregnant but concealed the pregnancy and the childbirth, and killed her infant child in a moment of madness. The infanticide was revealed five years later, and she was sentenced to life in prison. Here, she sings a stylised folk song to herself, reflecting on her feelings on the last night she spent at home before being taken to Hämeenlinna Prison.

Act I, Scene 1 (Allegro con brio)

Kortesuo and Riikka (Anna Liisa's parents), Anna Liisa and Johannes are in the cottage. It is noon on the Friday before the banns for Anna Liisa and Johannes are to be read. Kortesuo is bustling around; Anna Liisa is hesitant. An unseen chorus reiterates Anna Liisa's lingering doubts.

Act I, Scene 2 (Andante mosso)

Friday noon, following directly on from the previous scene. Anna Liisa is outside, dreaming of a better life and dances with Johannes, who however turns out in this scene to be a daydream. Husso arrives unnoticed and sees Anna Liisa lost in amorous reverie. She interrupts Anna Liisa. Husso tells Anna Liisa that Mikko is coming back and attempts to make her abandon the thought of marrying Johannes. Husso threatens to reveal her secret to her parents if she refuses Mikko. Anna Liisa resists, and no resolution is reached.

Act I, Scene 3 (Pomposo – Vivace energico)

Friday afternoon. Mikko strolls down the village common with his old friends (Matti and Jussi) and Husso. There are others out and about too: local young people (Eero, Mari, Hanna, Miina, Anna Liisa) and older folk (Mr Katajamäki, Old Mr Kivimaa, the Merchant and three householders' wives – Mrs Ristola, Mrs Heimonen and Mrs Peltola). It appears during the exchange that follows that Mikko is flush with money and has come to collect his former fiancée, but no one seems to know who she is. Husso, Matti and Jussi swagger about.

Act I, Scene 4 (Sostenuto affettuoso)

Friday evening. Anna Liisa meets Johannes outdoors in the village. She makes him swear to keep away from Mikko and asks him how much he loves her. Johannes promises to avoid Mikko but receives no answer when he asks Anna Liisa whether she loves him.

Act I, Scene 5 (Lento – Allegro grazioso)

Friday, late evening. Anna Liisa is seated in a room, Pirkko is busy doing something on the other side of the room. Anna Liisa is counting the days. Pirkko is excited about becoming an aunt, but Anna Liisa loses her temper and begs Pirkko to be quiet and to keep an eye on Husso. She sings a lullaby to a child about to die.

Act II, Scene 1 (Grave – Con moto, precipitoso)

Saturday, early evening. Anna Liisa, Johannes, Kortesus, Riikka and Pirkko are all in the big room at Kortesus house. Mikko and Husso arrive and demand to speak to Anna Liisa and Johannes. Her parents try to prevent what is about to happen but fail. Mikko demands Anna Liisa for himself, and when the

others refuse to believe the two have had an affair, Husso tells them of the infanticide. The parents and Johannes are astounded at first, but then the enraged and mortified Kortesus tries to kill Anna Liisa. Mikko prevents him.

Act II, Scene 2 (Poco allegro, misterioso)

Saturday, early evening, continuing from the previous scene. Mikko and Husso attempt to reason with the parents: if Anna Liisa agrees to marry Mikko, the secret will remain hidden. Anna Liisa tries to appeal to Johannes, but he rejects her. Her parents are inclined to agree with Husso and Mikko's suggestion and urge Anna Liisa to accept Mikko to prevent the secret – which would besmirch the family's honour – from being made public. Anna Liisa decides to accept and rushes out into the night. The invisible chorus reiterates the demands hovering in the air.

Act II, Scene 3 (Gran duetto, Molto sostenuto – Allegro energico)

Night between Saturday and Sunday. A point of land beyond the forest; Anna Liisa, later Mikko, and at the end of the scene Matti and Jussi. Anna Liisa is alone, abandoned by everyone. Mikko arrives. He guessed he would find Anna Liisa in this place, which is where they always used to meet. Since the previous scene, Mikko has realised the impossible situation in which Anna Liisa finds herself and has decided to defy his mother and elope with Anna Liisa. She does not at first know of his change of mind and rejects him. They talk about the infanticide, and a fragile understanding is reached. Mikko apologises to Anna Liisa and promises that he will never leave her again. He demands that they go away at once, that very same night. Anna Liisa is hesitant and only half promises to go. Mikko has to leave because a storm is brewing, and the horse being held by Matti and Jussi is threatening to overturn the cart with his belongings. Anna Liisa, left alone, becomes mentally unstable.

Act III, Scene I

Sunday morning. Anna Liisa is alone on the shore of a small lake. She can see her home from where she is. She sits down on a rock.

a) Three monologues / Contemplation (Lento Sostenuto – Allegro agitato)

The big room at Kortesus house, early morning. Riikka is standing by the window, Johannes on the other side of the room, Kortesus seated nearer the middle. At first, they all sing to themselves, mulling over their

personal feelings. At the end of her monologue, Riikka accuses Kortesus of frightening Anna Liisa, which makes him suspect she may have known about the baby all along. He cannot bear the thought of the secret being let out. Johannes asks whether the world needs to know.

b) The pact (*Allegro animato*)

Sunday morning. Husso enters in a boastful mood. She and the men agree on a plan: the guests arriving to celebrate the banns will be told nothing, even though the plan has now changed. They want to avoid any scandal, and Anna Liisa and Johannes can break off their engagement later.

The three monologues are replaced by a trio continuing on from the previous scene. During the trio, the church service ends and it is almost midday. Husso is delighted that her son will become master of the household and that her own status will improve as well. Kortesus tries to buck himself up, even though he has lost his will to live. Johannes, the injured bridegroom, wants nothing more to do with the whole business.

Act III, Scene 2

a) Attempted drowning and rescue (*Vivacissimo*)

Still inside the house, around noon on Sunday. Interrupting the trio, Riikka spots Anna Liisa wading into the lake. Kortesus and Johannes rush off to rescue her.

b) Home from church (*Andante animato*)

Pirkko arrives home from church full of news of what the minister had said but soon realises her mother is not listening. She wonders where Anna Liisa is. Riikka drives Pirkko away.

A brief interlude during which Anna Liisa is led inside.

Act III, Scene 3

Anna Liisa's aria and God's mercy (*Allegro energico – Sostenuto – Andante sempplice*)

Inside the house. Anna Liisa, her parents, Johannes, Husso and Mikko, who also helped to rescue Anna Liisa. She is annoyed with her rescuers and says she wants to join her dead child. She asks whether God can forgive her. In reply, Riikka urges her to pray and begins to sing an old hymn. Anna Liisa joins in.

Act III, Scene 4a (Allegro con moto, quasi Polska)

Sunday, early afternoon. The farmyard at the Korteso homestead. Everyone is there, including the chorus. The young people begin dancing. The parents are seated. The chorus makes overlapping comments on the bridal couple.

Act III, Scene 4b “Ballad” (Tranquillo ma sempre con moto)

The polska fades, and Husso sings the wedding party a ballad about a misalliance.

Act III, Scene 4c & 4d “Confession and redemption”

The polska tries to pick up again, and the chorus begins to wonder where the bride has got to. Anna Liisa arrives and announces, to the astonishment of all, that her marriage to Johannes has been called off. She tells the Vicar that she wishes to say more. Her parents, Husso and Mikko try to prevent her from speaking, but the Vicar and the villagers encourage her to speak out. She then confesses before all present that she killed her baby and asks to be allowed to atone for her crime. She is led away, having lost everything but redeemed.

VELI-MATTI PUUMALA

Tinkimättömyys taiteilijana leimaa Veli-Matti Puumalan (s. 1965) sävellystyötä. Hänen ratkaisunsa eivät ole alisteisia perinteelle tai kokeellisuudelle niiden itsensä vuoksi, vaan luotaavat musiikin mahdollisuuksia tuoreista, uutta luovista näkökulmista. Tyypillistä hänen musiikilleen on intensiivisten, energisten jaksojen törmäminen hiljaisiin, täysin eri aikakäsityksen piirissä oleviin maisemiin.

Puumalan nimi murtautui musiikkimaailman tietoisuuteen 1994 valmistuneen jousikvarteton myötä. Sen jälkeen ovat syntyneet mm. 1990-luvun *Chains*-tetralogia orkesterille/soitinyhtyeelle (*Chant Chains, Chains of Camenae, Soira, Chainsprings*), merkittävän kansallisen Teosto-palkinnon 2005 voittanut pianokonsertto *Seeds of Time* sekä Ensemble intercontemporainille ja Susanna Mälkille 2008 sävelletty *Mure*. Radiofonisia teoksia Puumalan tuotannossa edustaa vuoden 2001 Prix Italia -palkinnon voittanut *Rajamailla*.

Veli-Matti Puumala kävi Helsingin Sibelius-Akatemiassa perusteelliset sävellysopinnot Paavo Heinisen johdolla ja jatkoi mm. Franco Donatonin opissa Sienassa. Modernistiksi tunnustautuvan säveltäjän tuotannosta on sittemmin kuoriutunut myös modaalinen elementti. Hänen syntymäkuntansa Kaustinen isännöi vuosittain suurta kansanmusiikkifestivaalia, jonka kaikuja kuulee toisinaan myös Puumalan sävelkielessä.

Vokaalimusiikin säveltäjänä Puumala aloitti verrattain myöhään. Hänen ensimmäinen aikuisiällä kirjoittamansa lauluteos, *Korkeat illat* sopraanolle ja pianolle, valmistui vuonna 2000. Samaan aikaan oli vireillä jo *Anna Liisa* -ooppera, jota vasten *Korkeiden iltojen* kansanmusiikkialluisuut peilautuvat.

Viime vuosina Veli-Matti Puumalan sävellystuotantoa ovat laajentaneet Radion sinfoniaorkesterille kirjoitettu *Rope* (2012), Keski-Pohjanmaan kamariorkesterille syntynyt *Rime* (2013) sekä Tapiola Sinfoniettan tilaama *Tear* (2013). Puumala on toiminut Sibelius-Akatemian sävellyksen professorin virassa vuodesta 2005.

ANNA LIISA

Anna Liisa on todellinen suomalaisen näyttämötaiteen klassikko. Kirjailijan, sanomalehtinaisen ja tulisen tasa-arvon puolestapuhujan Minna Canthin viimeiseksi jäänyttä draamaa pidetään usein myös hänen parhaanaan.

Näytelmän kantaesitys Suomalaisessa teatterissa 1895 sai myrskyisän suosion. Näyttämöproduktioita teoksella on jo yli 70, elokuvaversioitakin useita. Tuskin on siis yllätys, että tarina vihdoin löysi tiensä myös oopperalavalle.

Veli-Matti Puumalan säveltäjänuralla *Anna Liisa* on merkkipaalu ja käännekohta. Sen ensimmäiset idut saivat alkunsa jo 1993, pian Puumalan Sibelius-Akatemian opintoja seuranneen ensikonsertin jälkeen. Matka valmiiksi teokseksi oli pitkä ja monipolvinen.

Varsinainen työ libreton parissa alkoi 1997. Säveltäjä muokkasi sen itse käyttäen suurimmaksi osaksi Canthin alkuperäistä näytelmätekstiä. Mukaan tuli kuitenkin myös lisäyksiä, kuten prologi, jossa päähenkilö muistelee tapahtumia vuosia jälkeenpäin. Tämän jakson tekstin, kuten myös aivan oopperan loppuun sijoittuvan Husson balladin, kirjoitti Puumalalle hänen vaimonsa, kirjallisuudentutkija Tiina Käkellä-Puumala.

Anna Liisa on omistettu monipuoliselle musiikkielämän vaikuttajalle Pekka Hakolle, jolla on roolinsa sen syntyhistoriassa. Hakon myötävaikutuksella oopperahaave konkretisoitui, ja Savonlinnan Oopperajuhlat tilasi teoksen kantaesitettäväksi Retretin kallioluolaan louhitussa taidekeskuksessa. Aiemmin vain soitinmusiikistaan tunnetun Puumalan matka oopperasäveltäjäksi oli hyvässä vauhdissa.

Kantaesitys toteutui kuitenkin vasta monien mutkien jälkeen elokuussa 2008 osana Helsingin Juhlaviikkojen ohjelmaa. Aleksanterin teatterissa esitetystä produktiosta vastasi pieni ja ennakoluuloton oopperaseurue Kapsäkki. Ohjauksesta vastasi Erik Söderblom, joka oli ollut hankkeessa mukana lähes sen ensi vuosista lähtien. Kamarimusiikillisen, 33 soittajan suuruisen orkesterin osuudet säveltäjä oli jo alun perin suunnitellut Tapiola Sinfonietalle, joka soittikin niin kantaesityksessä kuin tässä ensilevytyksessä Jan Söderblomin johdolla.

Anna Liisa on kertomus nuoren naisen synkstä salaisuudesta. Avioliittoon Johanneksen kanssa aikova maatilán tytär Anna Liisa on vuosia aiemmin tullut raskaaksi talon rengille Mikolle. Raskaudesta ja sitä seuranneesta lapsenmurhasta tietävät vain Mikko ja hänen äitinsä Husso. Uhaten paljastaa teon he kiristävät Anna Liisaa Mikolle vaimoksi.

Paitsi raastava henkilödraama *Anna Liisa* on myös tarkkanäköinen kuvaus oman aikansa maalaisyhteisöstä ja naisen asemasta siinä. Kun rikos ja sen aiheuttama häpeä uhkaa tulla julki, Anna Liisan vanhemmat ovat valmiita hyväksymään Mikon vaatimuksen pelastaakseen maineensa. Tarina kertoo myös luokkaeroista: Mikko ja Husso haluavat avioliiton kautta osaksi arvokkaampaa kansanluokkaa. Ainakaan Hussolle ei ajatus kiristyksestä luokkanousun välineenä ole vieras.

Lopulta *Anna Liisa* on kertomus naisen emansipaatiosta. Päähenkilö ei alistu lähipiirinsä asettaman toimintamallin uhriksi vaan kantaa itse vastuun teostaan. Kylän väen kokoonnuttua Anna Liisan ja Johanneksen aiottuun kuuliaistilaisuuteen hän ei sanokaan menevänsä Mikolle, vaan tunnustaa lapsenmurhan kaikkien kuullen ja ottaa vastaan vankilatuomion.

Erääksi sävellystyönsä suurimmista haasteista Veli-Matti Puumala on kuvannut Canthin kielen ja 1800-luvun hahmojen sekä oman musiikillisen kielensä yhteensovittamista. 1990-luvun orkesteriteosten *Chain*-sarjasta alkanut vieraiden elementtien törmäytys sai jatkoa *Anna Liisassa* sekä samoihin syntyneessä *Rajamailla*-radiofoniateoksessa. Puumala tuo itselleen tyypillisen atonaalisen, sarjallisiin periaatteisiin pohjautuvan satsin oheen kansanmusiikillisia elementtejä.

Suuri osa tästä kansanmusiikkimateriaalista koostuu eteläpohjalaisista kansanlauluista, joita säveltäjä Toivo Kuula keräsi runsaasti 1900-luvun alkuvuosina. Näiden laulujen fragmenteista Puumala muovasi *Anna Liisan* III näytöksen joukkokohtaukseen laajahkon variaatiosarjan teeman muunnelmineen. Säveltäjän sanoin ”kyseessä ei ollut enää kansanlaulusovitus, vaan uudenlainen, meidän aikamme hengessä tehty parafrasi, jossa on kuitenkin Kuulan henki jäljellä”. Oopperan ”vieras aines” edustaa siis osaksi, tosin voimakkaasti muokattuna, niitä säveliä, joita Minna Canthin ajan maaseudun asukkaat olisivat voineet laulaa.

Oopperasävellysprosessin vaikutus säteili myös muuhun Puumalan 2000-luvun alun tuotantoon. Yksi esimerkki on pianopreludisarja *Hommages fugitifs* (2000–01), jonka säveltasot pohjautuvat oopperan perusmateriaalina toimivaan 12-sävelriviin. Sarjan ensimmäinen osa on sattumoisin nimeltään *Anna*. Oopperassa rivi määrittää sen, millaiseksi Puumalan oman sävelkielen hallitsema musiikki muotoutuu. 12-sävelisyys ei kuitenkaan ollut hänelle määräävä elementti, vaan eräänlainen ”mahdollisuuksien verkosto”. Rivin pohjalta syntyi myös diatoniseen ilmaisuun kurkottavia melodioita, kuten Anna Liisan siskon Pirkon repliikit I näytöksessä.

Sävellykset verkostoituvat myös keskenään, kuten *Anna Liisan* III näytöksen virsimusiikkiin pohjautuvan kamarimusiikkiteoksen *Apostrophes* (2005) tapauksessa. Jatkettuaan oopperan sävellystyötä parin vuoden tauon jälkeen 2006 Puumala palasi *Apostrophes* materiaaliin ja muotoili teoksen loppuosan pizzicatojen pohjalta Husson balladin säestyksen.

Inspiraation lähteitä on säveltäjällä monia, tuskin vähäisimpänä niistä hänen musiikkinsa loistavat esittäjät. *Anna Liisan* syntyy kenties persoonallisimman jäljen jätti Veli-Matti Puumalan yhteistyö kansanmusiikkitaitelija Sanna Kurki-Suonion kanssa. Hänen klassisesta laulusta poikkeava äänenmuodostuksensa vaikutti merkittävästi Husson roolin muotoutumiseen. Kurki-Suonion avulla Puumala saattoi luoda ”toisen äänen” klassisen koulutuksen tuomalla tekniikalla laulavien henkilöiden keskelle.

Oopperan jännittävimpiä musiikillisten materiaalien törmäyksiä on balladi, joka keskellä viimeisten kohtausten kuohuntaa poimii Husson näyttämön sivuun kommentoimaan oopperan perusasetelmaa. Kansanlaulun tyylisessä mutta Puumalan itse säveltämässä balladissa Husso eläytyy Anna Liisan kohtaloon: ”Minä toisen kans’ olin kihlattu / ja toisen kanssa maannu.”

Toinen alusta asti säveltäjän mieleen juurtunut solisti oli Jorma Hynninen Anna Liisan isänä. Jo ensimmäisissä kaavauiluissaan, dramaattisessa kohtauksessa, jossa Mikko paljastaa Anna Liisan salaisuuden tämän vanhemmille, Puumala kertoo nähneensä Hynnisen kirves kädessään huutavan: ”Käärme, minä tapan sinut!” Juro ja umpiimielinen isä on rooli, jonka tuskin kukaan osaisi tehdä suomalaista baritonilegendaa voimallisemmin.

Helena Juntusen rooli Anna Liisana varmistui vasta 2006, mutta hän toimi inspiraationa ainakin toisen näytöksen laajalle kolmannelle kohtaukselle, jossa Mikko anelee Anna Liisaa kanssaan naimisiin. Ville Rusasen ääni taas sai Puumalan muuttamaan alun perin bassobaritonille kaavailemansa Mikon roolin korkeammaksi baritoniksi. Samalla Mikkoon tuli säveltäjän sanoin ”lisää sävyjä, lisää ristiriitaisuutta ja inhimillisiä sävyjä”. Canthin alkuperäinen kylmäkiskoinen opportunisti oli muuttunut sympatiaa herättäväksi mieheksi unelmineen.

Vastaavasti muuttui Johannes, joka alkuperäisnäytelmän lopussa pyhimysmäisesti antaa kaiken anteeksi. Oopperan prologissa Anna Liisa toteaa: ”Johannes ei minua enää katsonut.”

Minna Canthin näytelmä sijoittuu oman aikansa suomalaiseen miljööseen, mutta sävellyksenä *Anna Liisalla* ei ole tiettyä tapahtuma-aikaa. Veli-Matti Puumalan visio pyrkii enemmän ihmisen pään sisään – siihen, millaisia muutoksia kunkin päähenkilön ajatusmaailma kokee synkän salaisuuden tultua ilmi. Säveltäjä kertoo yrittäneensä löytää kaikista inhimillisistä puolista, mikä mahdollistaa myös Mikon ja Husson näkemisen tarinan päähenkilöinä.

Kun *Anna Liisa* näytelmänä kiinnittää katsojan huomion dramaattisiin tapahtumiin, liittyvät Veli-Matti Puumalan oopperan kenties mieleenpainuvimmat hetket taianomaisiin, pysähtyneisiin kohtauksiin. Yksi tällainen on ensimmäisen näytöksen lopun kehtolaulu, jossa Anna Liisa toivoo lapselle surmaa ja mullalla peittämistä. Säveltäjän vanhalta äänitteeltä löytämästä mustalaiskehtolaulusta muunneltu melodia törmää pelimannimaiseen viulusäestykseen vieraassa sävelrajissa.

Toinen ajan ulkopuolelle astuva hetki on Anna Liisan ja hänen äitinsä Riikan virsilaulu ennen lopun suurta joukkokohtausta. Yksinkertainen melodia saa taustalleen vain muutaman harkitun sävelen, laajentuen kiireettömästi kahden naisen hauraan toivon kuvaksi.

Minna Canthin Anna Liisaan vaikuttivat olennaisesti ajan tunnetuimman kirjailijan Leo Tolstoin ajatukset. Tolstoilaisuus korosti yhteiskunnallisen muutoksen käynnistyvän yksilön valinnoista. Tässä mielessä Anna Liisa on aito tolstoilainen: hän ei suostu mukautumaan valheelliseen idylliin, vaan näyttää esimerkkiä ja saavuttaa samalla sisäisen rauhan tunnustaessaan avoimesti tekonsa.

Oopperan loppukohtauksessa katsoja imaistaan vähitellen tähän sisäisen rauhan maailmaan. Anna Liisa, hänen vanhempansa, Pirkko, Johannes, Mikko, Husso ja rovasti yhtyvät kukin omia tunteitaan julistaen vyöryvään oktettoon, joka sulaa kuoron kertaamiin rovestin sanoihin: ”Lähde rauhaan lapseni.”

Lauri Mäntysaari

SYNOPSIS

Prologi (Leggiero)

Aamuyö, ”Suden hetki”, n. klo 3–4. Anna Liisa yksin, vankilassa. Tapahtuu paljon myöhemmin kuin oopperan varsinaiset tapahtumat. Talontytär Anna Liisalla ja kotitalonsa rengillä Mikolla on ollut suhde, jonka seurauksena Anna Liisa on tullut raskaaksi, synnyttänyt lapsen ja mielenhäiriössä surmannut tämän. Murha paljastui 5 vuotta myöhemmin, minkä seurauksena Anna Liisa istuu nyt vankilassa lapsenmurhasta tuomittuna elinkautista rangaistusta. Laulaa itsekseen tyyliteltyä kansanlaulua, jossa kertoo mielessään tuntemuksiaan viimeisestä kotonaan viettämästään yöstä ennen matkaa Hämeenlinnan vankilaan.

I näytös, kohtaus 1 (Allegro con brio)

Kortesus, Riikka, Anna Liisa, Johannes tuvassa. Perjantai-keskipäivä ennen kuuliaispyhää. Puhutaan Anna Liisan ja Johanneksen tulevasta kuuliaistilaisuudesta. Kortesus on touhukas, Anna Liisa epäröivä. Taustalla näkymättömissä kuoro, joka kohtauksen lopussa kaiuttaa Anna Liisaa kalvavia repliikkejä.

I näytös, kohtaus 2 (Andante mosso)

Perjantai-keskipäivä, suoraan edellisen kohtauksen jatkona. Anna Liisa ulkona. Anna Liisalla toive paremmasta tulevaisuudesta: Hän tanssii tai syleilee ”Johanneksen” kanssa. Vain orkesteri soi. Anna Liisa on todellinen, mutta Johannes, jonka kanssa hän tanssii on toiveuni, ei todellinen. Husso ilmestyy huomaamatta ja näkee edessään rakastuneen Anna Liisan. Husso herättää Anna Liisan tylästi. Husso kiristää Anna Liisaa luopumaan avioliittoaikeistaan kertomalla, että Mikko on saapumassa takaisin. Husso uhkaa paljastaa salaisuuden Anna Liisan vanhemmille, mikäli tämä ei suostu Mikolle. Tilanne jää ratkeamattomaksi.

I näytös, kohtaus 3 (Pomposo – Vivace energico)

Perjantai-ilta. Mikko saapuu kylänraitille entisten tuttujensa (Matti ja Jussi) ja Husson kanssa. Paikalla on kylän nuorisoa (Eero, Mari, Hanna, Miina, Anna Liisa) ja vanhempaa väkeä (Katajamäen isäntä, Kivimaan vanha isäntä, Kauppias, Ristolan, Heimosen ja Peltolan emännät). Sananvaihtoa, jonka aikana käy selväksi, että Mikko on varoissaan ja on tullut hakemaan entistä tyttöään, mutta kukaan ei tiedä kuka hän on. Varsinkin Husso, Matti ja Jussi esiintyvät rehvakkaasti.

I näytös, kohtaus 4 (Sostenuto affettuoso)

Perjantai-ilta. Anna Liisa tapaa Johanneksen ulkona, kylällä. Hän vannottaa Johannesta pysymään erossa Mikosta ja kyselee Johanneksen rakkauden lujutta. Johannes lupaa välttää Mikkoa, mutta ei saa vastausta kysymykseensä rakastaako Anna Liisa häntä.

I näytös, kohtaus 5 (Lento – Allegro grazioso)

Perjantai-ilta. Kamari. Anna Liisa istuu, Pirkko puuhaa jotain hieman kauempana. Anna Liisa laskee päiviä. Pirkko on innoissaan tulevasta tädin roolistaan, mutta Anna Liisa hermostuu lopulta ja pyytää Pirkkoa vaikenemaan ja pitämään Hussoa silmällä. Kehtolaulu kuolleelle lapselle.

II näytös, kohtaus 1 (Grave – Con moto, precipitoso)

Lauantai, illansuu. Kortesuon tupa. Anna Liisa, Johannes, Kortesuo, Riikka ja Pirkko ovat kaikki Kortesuon tuvassa. Mikko ja Husso saapuvat paikalle ja vaativat saada puhua Anna Liisan ja Johanneksen kanssa. Vanhemmat yrittävät, mutta eivät kykene estää tapahtumista. Mikko vaatii Anna Liisaa itselleen ja kun muut eivät usko, että Anna Liisalla ja Mikolla on ollut suhde, Husso paljastaa lapsenmurhan. Vanhemmat ja Johannes tyrmistyvät ensin, sitten Kortesuo yrittää raivoissaan ja häpeissään tappaa Anna Liisan. Mikko estää tämän.

II näytös, kohtaus 2 (Poco allegro, misterioso)

Lauantai, alkuiltä (edellisen kohtauksen jatkona). Mikko ja Husso yrittävät vedota vanhempien järkeen: Jos Anna Liisa suostuu Mikolle, salaisuus ei paljastu. Anna Liisa yrittää vedota Johannekseen, mutta tämä hylkää hänet. Vanhemmatkin taipuvat Husson ja Mikon ehdotukseen ja painostavat Anna Liisaa suostumaan Mikolle, jotta perheen kunniaa häpäisevä salaisuus ei paljastuisi. Anna Liisa päättää suostua ja ryntää ulos yöhön. Kuoro näkymättömänä vahvistamassa ilmassa olevia vaatimuksia Anna Liisalle.

II näytös, kohtaus 3 (Gran duetto, Molto sostenuto – allegro energico)

Lauantain ja sunnuntain välinen yö. Niemenkärki metsän takana, Anna Liisa yksin, myöhemmin Mikko, kohtauksen lopussa Matti ja Jussi. Anna Liisa yksin kaikkien hylkäämänä. Mikko saapuu. Hän on arvannut, että löytäisi Anna Liisan heidän vanhasta kohtauspaikastaan. Edellisen kohtauksen jälkeen Mikko on ymmärtänyt Anna Liisan mahdollittoman tilanteen ja on päättänyt uhmata äitiään ja karata Anna Liisan kanssa. Anna Liisa ei ensin tiedä Mikon mielenmuutoksesta ja torjuu hänet. Lapsenmurha käydään läpi. Hauras yhteys löytyy. Mikko pyytää anteeksi ja lupaa, ettei enää jätä Anna Liisaa ja vaatii, että heidän on lähdettävä heti, samana yönä. Anna Liisa epäröi, lupaa puolittain. Mikko joutuu poistumaan, koska myrskyn uhatessa Matin ja Jussin pitelemä hevonen uhkaa kaataa tavarakuorman. Anna Liisa jää yksin ja vaipuu psykoosiin.

III näytös, kohtaus 1

Sunnuntaiaamu. Anna Liisa yksin lammen rannalla. Lammelta on näköyhteys Anna Liisan kotiin. Anna Liisa istuu kivellä.

a) Kolmoismonologi/Kontemplaatio (Lento sostenuto – Allegro agitato)

Tupa, varhainen aamu, Riikka seisoo ikkunan ääressä, Johannes tuvan toisella sivulla, Kortesusu istuu keskemällä. Kukin laulaa ensin itsekseen puiden omia tuntemuksiaan. Monologinsa loppuksi Riikka syyttää Kortesusota Anna Liisan säilyttämisestä, jolloin Kortesusu epäilee että Riikka ehkä tiesi koko asian. Kortesusu ei voi kestää ajatusta, että salaisuus paljastuisi. Johannes kysyy tarvitseeko maailman tietää.

b) Sopimus (Allegro animato)

Sunnuntaiaamupäivä. Husso saapuu uhoten. Miehet ja Husso sopivat järjestelyistä: kuuliaisvierailla ei ilmoiteta mitään, vaikka sulhasta on vaihdettu. Skandaali aiotaan välttää ja Anna Liisan ja Johanneksen kihlaus purkaa myöhemmin.

Kolmoismonologista tertsetiksi

Jatkuu suoraan edellisestä kohtauksesta ja tertsetin aikana kirkonmenot päättyvät, ollaan lähellä sunnuntaikeskipäivää. Husso iloitsee, että poikansa pääsee talon isännäksi ja hänen oma asemansa

paranee, Kortesuso yrittää rohkaista itseään, vaikka onkin menettänyt jo elämänhalunsa, Johannes on loukattu sulhanen, joka haluaa eroon koko sotkusta.

III näytös, kohtaus 2

a) Hukuttautumisyritys ja pelastaminen (Vivacissimo)

(Tupa edelleen, sunnuntaikeskipäivä) Tertsetin äikisti leikaten Riikka huomaa, että Anna Liisa kävelee järveen. Kortesuso ja Johannes ryntäävät ulos pelastamaan Anna Liisaa.

b) Terveiset kirkosta (Animato)

Pirkko saapuu kirkosta ja kertoo innoissaan mitä pappi oli puhunut, mutta huomaa kohta, että äiti ei kuuntele. Pirkko ihmettelee, missä Anna Liisa on. Riikka hätistää Pirkon pois.

Lyhyt interludi, jonka aikana Anna Liisa talutetaan sisälle.

III näytös, kohtaus 3

Anna Liisan aaria ja Jumalan armo (Allegro energico - Sostenuto - Andante semplice) (Tupa edelleen) Kohtauksessa ovat mukana Anna Liisa, vanhemmat, Johannes ja Husso sekä Mikko, joka oli myös pelastamassa Anna Liisaa. Anna Liisa sättii pelastajiaan ja kertoo halustaan päästä kuolleen lapsensa luokse. Anna Liisa kysyy voiko Jumala antaa anteeksi. Vastaukseksi Riikka kehottaa Anna Liisaa rukoilemaan ja alkaa laulaa vanhaa virttä, johon Anna Liisa yhtyy.

III näytös, kohtaus 4a (Allegro con moto, quasi Polska)

Sunnuntai, varhainen iltapäivä. Kortesuon tilan piha. Paikalla ovat kaikki, myös kuoro. Nuoremmat aloittavat tanssia. Vanhemmat istuvat. Kuoron limittyviä repliikkejä, joissa vaihdetaan mielipiteitä morsiusparista.

III Näytös, kohtaus 4b "Balladi" (Tranquillo, ma sempre con moto)

Polska vaimenee ja Husso esittää ohjelmanumerona juhla-vaelle balladin, jossa kerrotaan epäsaatuisesta suhteesta.

III näytös, kohtaus 4c & 4d ”Tunnustus ja vapautus”

Polska pyrkii jatkumaan ja kuoron joukosta alkaa kuulua yhä ihmettelevämpiä repliikkejä missä morsian viiptyy. Anna Liisa saapuu, yllättää vanhempansa, Johanneksen, Mikon ja Husson ja ilmoittaa, kaikkien tyrmistykseksi, että hänen ja Johanneksen liitto on purettu. Anna Liisa kertoo rovestille haluavansa lisäksi kertoa muutakin. Vanhemmat, Husso ja Mikko yrittävät estää Anna Liisaa puhumasta, mutta rovasti ja kylän vanhimmat rohkaisevat Anna Liisaa puhumaan. Anna Liisa tunnustaa lapsenmurhan koko yhteisön edessä ja pyytää saada sovittaa rikoksensa. Anna Liisa talutetaan pois, kaiken menettäneenä mutta vapaana.

Jorma Hynninen

Sanna Kurki-Suonio

Helena Juntunen

Ville Rusanen

Tanja Kauppinen

Juha Hostikka

Anu Hostikka

Jouni Kokora

ANNA LIISA

CD 1

1 Prologi

Anna Liisa, vankilassa, vuosia tapahtumien jälkeen. Suden hetki yön ja aamun välissä. Laulaa itsekseen.

ANNA LIISA

Jää hyvästi, voi hyvin,
ja elä kuinkas haluttaa.

näin minä sanoin Mikolle

äidille sanoin: älä itke

anteeksi, sanoin isälle

sisko katsoi silmät suurina,
hätääntyi, juoksi metsään

Johannes

ei minuun enää katsonut

istuin rannalla ja kuuntelin
ja lapsi lakkasi itkemästä

tuvan penkillä istuin
omassa valossani, pimeässä

ANNA LIISA

Prologue

Anna Liisa in prison, years after the action in the opera proper. It is the witching hour between night and morning. She sings to herself.

ANNA LIISA

Fare well, be well,
and live the way you want.

That's what I said to Mikko.

To my mother I said: don't cry.

I'm sorry, I said to my father.

My sister looked at me with glaring eyes
and panicked and ran into the woods.

Johannes

would not look at me any more.

I sat on the shore and listened
and the child stopped crying,

I sat on a bench in the big room
in my own light, in the dark.

I Näytös, Kohtaus 1

Kortesuo, Riikka, Anna Liisa ja Johannes tuvassa. Perjantaamupäivä, ennen kuuliaispyhää. Lopussa kuoro, joka kertoo Anna Liisasta muiden silmin.

KORTESUO

2 Ensi pyhänä kuuliaiset ja kolmen viikon perästä häät!

RIIKKA

Kuinka tässä jouduttanee valmiiksi?

KORTESUO

Kyllä joudutaan kun kiirettä pidetään.
Istukaa... Riikka, kahvia...

JOHANNES

Huomenna sitten menemme pappilaan.

KORTESUO

Niin kai, niin kai. Ja tarpeet täytyy hankkia kaupungista...

RIIKKA

Vietetäänkö ne kuinka suurellisesti?

KORTESUO

No niin suurellisesti kuin vain ikinä osataan.
Kun meiltä Anna Liisa viedään, niin se tapahtuu kunnialla.
Tiedä, Johannes, se tyttö on ollut minun silmäteräni pienestä pitäen.
Semmoista tyttöä saa hakea!

Act I, Scene 1

Kortesuo, Riikka, Anna Liisa and Johannes in the big room at Kortesus house. Friday morning, before the day the banns will be read. The scene concludes with a chorus describing Anna Liisa as seen by others.

KORTESUO

The banns will be read next Sunday, and the wedding in three weeks!

RIIKKA

How will we have time to prepare?

KORTESUO

There's time enough if we hurry.
Sit down... Riikka, some coffee...

JOHANNES

We're off to the vicarage tomorrow.

KORTESUO

So I reckon, so I reckon. And we'll have to go to town for supplies...

RIIKKA

How grand is the wedding to be?

KORTESUO

As grand as we can make it, of course.
When our Anna Liisa is wed, it'll be in grandeur and glory.
You know, Johannes, she's been the apple of my eye ever since she was little.
You couldn't find a better girl!

ANNA LIISA

Isä kulta...

JOHANNES

Se on totta. Muista tytöistä kuulee milloin mitään,
sinusta ei koskaan muuta kuin hyvää.

RIIKKA

Ei anna syytä puheisiin. Toiset vain huvittelevat,
lentävät tanssista toiseen, tämä ei milloinkaan.

ANNA LIISA

Ei, ei lopettakaa jo!

(Anna Liisa ryntää ulos)

KUORO

- minun silmäteräni
- semmoista tyttöä saa hakea
- hän ne kiitokset hyvin ansaitsee
- Anna Liisasta kuulee vain hyvää
- toiset lentävät tanssista toiseen,
hän ei milloinkaan
- vakava ja tasaluonteinen
- aina vakava, aina ahkera, aina
työssä
- ... tuo hiljainen ja tasainen
olentosi...
- ... paljon syvempi ja kehitty-
neempi...
- ... sinä olet hyvä...
- ... ylempänä meitä muita...
- ... Anna Liisa

ANNA LIISA

Father, please...

JOHANNES

That's true. One hears all sorts of things about other girls,
but never anything but good about you.

RIIKKA

She's not one to make people talk. Some girls just flit about,
from one dance to another. She never does.

ANNA LIISA

No, no, stop it!

Anna Liisa storms out.

CHORUS

- the apple of my eye
- you couldn't find a better girl
- she deserves all the praise
- you only hear good things about
Anna Liisa
- some girls just flit about, she
never does
- serious and constant
- always serious, always diligent,
always busy
- ...your soft and even temper...
- ...more profound and more
mature...
- ...you're good...
- ...better than the rest of us...
- ...Anna Liisa

I Näytös, kohtaus 2

Anna Liisa ulkona. Perjantai, puolenpäivän jälkeen. Husso ilmestyy huomaamatta.

ANNA LIISA

Husso!

3 HUSSO

(kovaäänisesti)

Voi, surma sitä rakkautta!

ANNA LIISA

(säikähtää)

Husso! Mitä tämä tietää?

HUSSO

(vieikkaasti)

Minä tuon sinulle terveisiä.

ANNA LIISA

Keneltä?

HUSSO

Vielä kysyy? – Mikolta tietysti.

Hän palaa tänne kotipuoleen tuossa paikassa.

Sinua tulee perimään...

ANNA LIISA

Minua? Nytkö vasta! Se on nyt liian myöhäistä.

Olen tehnyt lujan liiton Johanneksen kanssa.

Eikä sitä enää pureta.

HUSSO

Aikaisempi liitto sinulla oli Mikon kanssa.

(merkitsevästi)

Ja sen laatuinen, että sen pitäisi kestää läpi koko elämän.

Act I, Scene 2

Anna Liisa outdoors. Friday, after midday. Husso arrives suddenly.

ANNA LIISA

Husso!

HUSSO

(loudly)

Oh heavens, such a love!

ANNA LIISA

(alarmed)

Husso! What is happening?

HUSSO

(slyly)

I bring you greetings.

ANNA LIISA

From whom?

HUSSO

She has to ask? – From Mikko, of course.

He's coming home presently.

Coming to collect you...

ANNA LIISA

Me? After all this time? It's too late.

I've made a bond with Johannes.

And it won't be undone.

HUSSO

You had a bond with Mikko earlier.

(with emphasis)

Tuskin lienetkään tässä toisessa
vielä niin pitkälle mennyt. Vai kuinka?
(*lumoten*)

Mikko oli rakastunut sinuun yli silmien ja korvien,
eikä hän ole sinua unhottanut.

Pitää sinusta yhtä paljon kuin ennenkin.

Neljään vuoteen et ole häntä nähnyt,
tuskin muistat enää, minkä näköinen hän on.

Oma kultasi, sorja ja kaunis.

Vai sinä muka luulet kylmenneesi Mikolle.
Annahan olla, kun Mikko ilmestyy eteesi,
niin pian sydämesi lämpenee uudelleen.
Mikko kun sinua vähän hyväilee...

ANNA LIISA

(*havahtuen*)

Hänkö hyväilee minua? Ei koskaan! Ei koskaan!!
Kuuletteko: ei koskaan!!!

HUSSO

Anna Liisa – minä varoitan sinua.
Ajattele ensin vähän ja päätä sitten vasta mitä teet.

ANNA LIISA

Kuinka niin? Mitä te sillä tarkoittatte?

HUSSO

Tarkoitan niitä entisiä seikkoja.

ANNA LIISA

Mitä ne tähän kuuluvat?

HUSSO

Etkö käsität? – Jos salaiset asiat tulisivat ilmi?

And that was supposed to be for life.
Surely you haven't gone so far with this match yet. Have you?
(*beguilingly*)
Mikko was head over heels in love with you
and hasn't forgotten you.

He's as fond of you as ever.
You haven't seen him for four years
and scarcely remember what he looks like.

He's your sweetheart, fair and handsome.
And you think you've grown cold towards Mikko.
Just you wait until he appears before you,
your heart will soon warm up again.
Mikko will only need to caress you...

ANNA LIISA

(*startled*)

Him? Caress me? Never! Never!!
Do you hear me: never!!!

HUSSO

Anna Liisa – I'm warning you.
Think about it before you decide what to do.

ANNA LIISA

Why? What do you mean?

HUSSO

I mean all those previous events.

ANNA LIISA

What do they have to do with anything?

HUSSO

Do you not understand? – What if all those secrets were to come
out?

ANNA LIISA

Ilmi –? Kuinka ne nyt enää tulisivat ilmi.
Johan siitä on kulunut pitkä aika – neljä vuotta!
(ymmärtää)
Te –? Ei, sehän on mahdotonta.

HUSSO

Miksikä niin mahdotonta?

ANNA LIISA

Minä en usko. Mikkokaan ei anna teidän sitä tehdä!

HUSSO

Isäsi käy vanhaksi, ei jaksa enää.
Mielellään ottaa kotiväyn.

ANNA LIISA

Ei, en usko teitä.
Vannon etten mene Mikolle.
Ennen – ennen vaikka lopetan itseni.
(vedoten)
Teillä ei ole sydäntä eikä omaatuntoa.

HUSSO

Sinäkö puhut sydäimestä ja omastatunnosta?
Entä jos minun omatuntoni pakottaa ilmituomaan totuutta?
Mitäs siihen sanot?

ANNA LIISA

Menkää! Tehkää niinkuin tahdotte!

ANNA LIISA

Come out –? How would they come out now?
It was a long time ago – four years!
(sudden realisation)
You –? No, that's impossible.

HUSSO

Why impossible?

ANNA LIISA

I don't believe you. Mikko wouldn't let you!

HUSSO

Your father is growing old, his strength is fading.
He would rather like a stay-at-home son-in-law.

ANNA LIISA

No, I don't believe you.
I won't go with Mikko, I swear I won't.
I'd sooner – I'd sooner do away with myself.
(pleadingly)
You have no heart and no conscience.

HUSSO

You would talk to me about heart and conscience?
What if my conscience compels me to tell the truth?
What do you say to that?

ANNA LIISA

Go away! Go away and do what you will!

I Näytös, kohtaus 3

Mikko saapuu kylänraitille entisten tuttujensa, Matin ja Jussin sekä Husson kanssa. Paikalla on kylän nuorisoa ja vanhempaa väkeä. Perjantai-iltapäivä.

MIKKO

4 Nautin elämästä,
suljen taivaan ja maan omaan rintaani.
Miksi surra tään elämän surkeutta,
kun iankaikkinen on ihmissielu
ja jumalallista voimaa siinä asuu.

KYLÄN VÄKEÄ

Mikko. Siunaa ja varjele – Mikkohan se on.

MIKKO

Päivää.

KAUPPIAS

Päivää, päivää.

HEIMOMEN EMÄNTÄ

Päivää. Milloinkas Mikko on
palannut kotipuoleen?

KAUPPIAS

Siitä on pitkä aika,

MIKKO

Neljä vuotta. Terve, Pirkko.
Kylläpä sinä olet kasvanut.

KYLÄN VÄKEÄ

Vieläkö muistat renki-Mikkoa?

Act I, Scene 3

Mikko arrives on the village common with his old friends Matti and Jussi and with Husso. Young and older villagers are present. Friday afternoon.

MIKKO

I enjoy life,
I embrace heaven and earth in my breast.
Why worry about the misery of life,
when the human soul is eternal
and full of divine power.

VILLAGERS

Mikko. Bless us – it's Mikko.

MIKKO

Good day.

MERCHANT

Good day, good day.

MRS HEIMONEN

Good day, Mikko.
When did you return home?

MERCHANT

It's been a long time.

MIKKO

Four years. Hello, Pirkko.
You've grown, haven't you?

VILLAGERS

Do you remember Mikko, the farm hand?

MIKKO

Anna Liisa?

KYLÄN VÄKEÄ

Tule nyt, tule, Anna Liisa
tervehtimään vanhoja tuttuja.

MATTI, JUSSI

Tule! Ei pidä ujoitella.

KYLÄN VÄKEÄ

Ujostella Mikkoa?
Entistä renkiään?

HUSSO

Entistä renkiään, josta nyt on
tullut isäntämiehen veroinen

KAUPPIAS

Kerropa retkistäsi Mikko.
Hyvinkö sinua siellä veteli?

MIKKO

Hyvin! Rahaa tuli kuin roskaa!

KIVIMAAN VANHA ISÄNTÄ

Vai niin?

EERO

Taidat olla jo rikas mies?

KIVIMAAN VANHA ISÄNTÄ

Ehkä tulitkin tänne talon ostoost?

MIKKO

Mitäs tahdotte Kivimaasta?

MIKKO

Anna Liisa?

VILLAGERS

Come along, come along, Anna Liisa
and say hello to old friends

MATTI, JUSSI

Come along! Don't be shy.

VILLAGERS

Shy of Mikko?
Of their old farm hand?

HUSSO

Their old farm hand, who is now
as good as a householder.

MERCHANT

Tell us about your travels, Mikko.
Has life been good to you?

MIKKO

Very good! All the money I could carry!

OLD MR KIVIMAA

Really?

EERO

You're a rich man, then?

OLD MR KIVIMAA

Perhaps you've come to buy a homestead?

MIKKO

How much do you want for Kivimaa farm?

KIVIMAAN VANHA ISÄNTÄ

Ei sitä myydä.

MATTI JA JUSSI

Eikä Mikko sitä haluakaan. Suurempi sen pitää olla. Suurempi ja parempi.

KAUPPIAS

Ohhoh? Suurempi talo kuin Kivimaa?

KATAJAMÄEN ISÄNTÄ

Ohhoh? Sinulla on suuret vaatimukset.

MIKKO

Kukas on sanonut, että minä olen täällä talon ostossa?

HUSSO

Ei, Mikolla on vallon toiset meinat.

EERO

Ehkä on Mikolla naimahommat?

KAUPPIAS, KATAJAMÄEN ISÄNTÄ

Vai naimahommat.

EMÄNNÄT

Joko oli tyttö valmiiksi katsottu ennen lähtöä?

MATTI, JUSSI

Jo se oli.

NAISET

Lieneekö ollut uskollinen?

OLD MR KIVIMAA

It's not for sale.

MATTI AND JUSSI

And Mikko wouldn't want it. It would have to be bigger. Bigger and better.

MERCHANT

Well now? A homestead bigger than Kivimaa?

MR KATAJAMÄKI

Well now? Ambitious, aren't we?

MIKKO

Who says I've come here to buy a homestead?

HUSSO

No, Mikko is here on other business.

EERO

Perhaps Mikko has come to find a bride?

MERCHANT, MR KATAJAMÄKI

To find a bride, eh?

WOMEN

Perhaps he had chosen a girl before he left?

MATTI, JUSSI

Yes, he had.

WOMEN

Perhaps she has been true to him?

MIKKO

Siitäpä juuri tulín ottamaan selkoa.

HEIMOMEN EMÄNTÄ, PELTOLAN EMÄNTÄ

Sinä et tiedä? Oho! Entäpä kun on jo mennyt toiselle. Mitäs sitten?

HUSSO

Hän saa purkaa.

KYLÄN VÄKEÄ

Mutta ellei tahdo?

HUSSO

Niin minä hänet siihen pakotan.

MIKKO

Omani tahdon takaisin.

MATTI, JUSSI

Mitä luulette? Onko hän pysynyt uskollisena? (*Kylän tytöille*)
Onko pysynyt?

MARI, HANNA, MIINA

Uskollisena? Kun sanoisitte tytön nimen edes, ehkä sitten voisi vastata.

MATTI, JUSSI

Eikö kukaan osaa vastata?

MIKKO

Eikö Anna Liisakaan?

MARI, HANNA, MIINA

Anna Liisa? Miksi juuri Anna Liisa?

MIKKO

That's what I've come to find out.

MRS HEIMONEN, MRS PELTOLA

You don't know? Oh dear! What if she's been promised to another? What then?

HUSSO

She'll have to break it off.

VILLAGERS

But if she doesn't want to?

HUSSO

I shall force her.

MIKKO

I want back what's my own.

MATTI, JUSSI

What do you reckon? Has she been true?
(*to the village girls*)
Has she?

MARI, HANNA, MIINA

True? If you would at least say who you're talking about, we might answer.

MATTI, JUSSI

Can no one answer us?

MIKKO

Not even Anna Liisa herself?

MARI, HANNA, MIINA

Anna Liisa? Why Anna Liisa?

MIKKO

Mitäs Anna Liisa vastaa?
Luuletko, että tyttö vielä rakastaa?

MATTI, JUSSI

Eikö vielä rakasta Mikkoa?

KYLÄN VÄKEÄ

Mikko tuntuu olevan perillä asioista.
Siltä kuuluu.

MIKKO

Kyllä hän minuun vielä taipuu.

No? Ja mitäs tänne muuta kuuluu?

KATAJAMÄEN ISÄNTÄ

Eipä kuulukaan.

EERO

Oletko kuullut, että
Anna Liisa meiltä viedään?

KATAJAMÄEN ISÄNTÄ

Ensi pyhänä kuulutetaan.

MIKKO

Tästä on vielä aikaa sunnuntaihin...

MATTI, JUSSI

Nuoren tytön mieli on kuin vesi
kaukalossa, se häilyy sinne tänne...

HUSSO

Anna Liisankin ajatukset voivat vielä muuttua...

MIKKO

What does Anna Liisa say?
Do you think she loves me still?

MATTI, JUSSI

Does she love Mikko still?

VILLAGERS

Mikko seems to know what's what.
He's sure of himself.

MIKKO

She'll come to me again.

Well? What else is new in these parts?

MR KATAJAMÄKI

Nothing new.

EERO

Have you heard that
Anna Liisa is to be taken from us?

MR KATAJAMÄKI

The banns are to be read this coming Sunday.

MIKKO

It's a long time until Sunday...

MATTI, JUSSI

A young girl's mind is like water in a trough,
it shifts here and there...

HUSSO

Anna Liisa may yet change her mind...

KAUPPIAS, EERO, KATAJAMÄEN ISÄNTÄ, KIVIMAA VANHA ISÄNTÄ

Tässä on Mikolla jotain takana.

I Näytös, Kohtaus 4

Anna Liisa tapaa Johanneksen ulkona, kylällä. Perjantai-ilta.

ANNA LIISA

[5] Johannes, oletko varma, ettet tätä koskaan kadu?

JOHANNES

Miksi katuisin, kun minä sinua rakastan.

ANNA LIISA

Mutta rakastatko sillä rakkaudella,
joka kaikki kestää, joka kaikki kärsii,
kaikki anteeksi antaa?

JOHANNES

Juuri sillä. Mutta Anna Liisa,
sinähän olet kuin hengen hädässä.
Mikä sinun on?

ANNA LIISA

Johannes, Mikko on tullut takaisin.
Hän tahtoo särkeä meidän välimme.
Voi Johannes. Yhtä minä sinulta pyydän,
yhtä hartaasti toivon.

JOHANNES

Kerro.

ANNA LIISA

Vältä Mikkoa, elä kuuntele häntä,
elä salli tulla lähellekään.

MERCHANT, EERO, MR KATAJAMÄKI, OLD MR KIVIMAA

Mikko knows more than he is saying.

Act I, Scene 4

Anna Liisa meets Johannes outdoors, in the village. Friday evening.

ANNA LIISA

Johannes, are you sure you won't regret this?

JOHANNES

Why would I regret it? I love you.

ANNA LIISA

But do you love me with a love
that bears all things, that endures all things,
that forgives all things?

JOHANNES

I do. But Anna Liisa,
you're terrified.
What's the matter?

ANNA LIISA

Johannes, Mikko has returned.
He wants to come between us.
Oh, Johannes. There's one thing I ask of you,
one thing I dearly hope for.

JOHANNES

What is it?

ANNA LIISA

Avoid Mikko, don't listen to him,
don't let him come near you.

JOHANNES

Pelkäätkö, että meille syntyisi riitaa, tappelukin?

ANNA LIISA

Pelkään... sitäkin.

JOHANNES

Minä en häntä pelkää!

ANNA LIISA

Voi Johannes, vältä Mikkoa!

Tee minulle mieliksi, vältä Mikkoa!

Siitä riippuu onnemme.

Johannes, oletko minulle tukena,

jos jotain oudon outoa sattuisi?

Etkä hylkää, tuli mitä tuli.

(yhä kiihkeämmin)

Ethän hylkää? Johannes?

Lupaatko välttää Mikkoa, lupaatko?

JOHANNES

Lupaen, lupaan... sinulle mieliksi.

Anna Liisa, rakastatko sinä minua?

I Näytös, kohta 5

⑥ *Perjantai, iltayö. Kamari.*

Anna Liisa istuu, Pirkko puuhaa jotain hieman kauempana.

ANNA LIISA

(itsekseen)

Perjantai – lauantai – sunnuntai!

Kun vaan nämä kaksi päivää menisivät onnellisesti ohi,

– en sitten enää pelkäisi.

Ei hän sitten enää – kun olen kerran kuulutettu.

Nämä päivät vain – nämä kaksi päivää!

JOHANNES

Are you afraid we might argue, or even fight?

ANNA LIISA

Yes... that too.

JOHANNES

I'm not afraid of him!

ANNA LIISA

Oh, Johannes, stay away from Mikko!

For my sake, stay away from Mikko!

Our happiness depends on it.

Johannes, will you support me

if something very strange should happen?

Will you stand by me whatever may come?

(with increasing insistence)

Will you not forsake me? Johannes?

Will you promise to stay away from Mikko, will you?

JOHANNES

Yes, yes, I will... for your sake.

Anna Liisa, do you love me?

Act I, Scene 5

Friday, late evening. A bedchamber. Anna Liisa sitting, Pirkko busy with chores in the background.

ANNA LIISA

(to herself)

Friday – Saturday – Sunday!

If only these two days would pass quietly –

then I wouldn't be afraid any more.

He wouldn't – not once the banns have been read.

Just these days – these two days!

PIRKKO

Anna Liisa – Anna Liisa!

ANNA LIISA

No –?

PIRKKO

Milloin ne sitten vietetään häät?

Hetkö kun on kolme kertaa kuulutettu?

ANNA LIISA

(hajamielisesti)

Niin, heti sen jälkeen.

PIRKKO

Kuule, sitten kun sinä saat lapsen, niin minä sitä hoidan.

Ajatteles, semmoinen pikkuinen, niinkuin Ristolan Elsa.

Ei se jaksanut pitää päättäänkään pystyssä, noin se vaan nyökytti, katsopas Anna Liisa – noin, noin.

Mutta sitäpä varten pitääkin niskan alla pitää aina tukea – näin.

Voi, kyllä minä toki osaan hoitaa semmoista pikkuista, etkö usko?

Otathan minut sitä hoitamaan, – otathan?

Sitten ne oppivat puhumaan ja sanovat minua tädiksi.

”Pikko täti, Pikko täti, Tyiin, Tyiiin!”

Tuleeko tänne sitten paljon vieraita, Anna Liisa?

Tuleeko? Vastaa!

ANNA LIISA

(hermostuneena)

En minä tiedä, anna minun olla rauhassa.

PIRKKO

(taun jälkeen)

Mitä sinä olet niin pahalla tuulella?

Riitelittekö Husson kanssa?

PIRKKO

Anna Liisa – Anna Liisa!

ANNA LIISA

Yes–?

PIRKKO

When will the wedding be held?

As soon as the banns have been read three times?

ANNA LIISA

(absently)

Yes, straight after that.

PIRKKO

Listen, then when you have a child, I'll look after it.

Think of it, a tiny baby, like Ristola's Elsa.

She couldn't even hold her head up, she just nodded, look, Anna Liisa, like this – nod, nod.

But that's why you have to hold your hand under a baby's head – like this.

Oh, I can take care of a baby, surely you believe that?

You'll ask me to look after it, won't you?

Then it'll learn to speak and call me Auntie.

“Auntie Pirkko, Auntie Pirkko, coo, coo!”

Will there be many guests here then, Anna Liisa?

Will there? Tell me!

ANNA LIISA

(agitated)

I don't know. Leave me alone!

PIRKKO

(after a pause)

Why are you so sour?

Did you have a row with Husso?

ANNA LIISA

Elä kysele kaikkia.

PIRKKO

Pelkäätkö, että hän sotkisi teidän
välinne, laittaisi juoruja?

ANNA LIISA

(myöntyen)

Pelkään. Sitähän minä juuri pelkään.
Hän on ilkeä ihminen. Voi sinä et tiedäkään...
Kuule! Tuo minulle heti sana, jos näet,
että hän puhelee Johanneksen kanssa.

PIRKKO

Saat olla huoleti. Kyllä minä pidän varalta,
ettei hän pääse Johannesta likellekään.

ANNA LIISA

Tee se Pirkko hyvä, tee se!

Anna Liisa jää yksin, alkaa hyräillä kehtolaulua.

 Nuku nuku nurmenlintu
väsy väsy västäräkki
nuku ko mie nukutan

...

Tule tule Nukko-matti
tervakappa käessä
tervaa sillä lapsen silmät

...

Tuuvn tuuvn lasta
tule Surma vastaan
lyö kurikal kumpaistakkii

...

Tillinpau tillinpau

ANNA LIISA

Stop asking.

PIRKKO

Are you afraid that she'll spoil things for you two,
putting gossip around?

ANNA LIISA

(capitulating)

Yes. That's exactly what I'm afraid of.
She's a nasty person. You have no idea...
Listen! You bring me word immediately
if you see her talking to Johannes.

PIRKKO

Don't worry. I'll see to it
that she never comes near Johannes.

ANNA LIISA

Thank you Pirkko, you do just that!

Anna Liisa remains alone and hums a lullaby.

Sleep, O sleep, thou little birdling,
little wagtail, fall in slumber,
close thy eyes as I now rock thee

...

Come, O come, Old Man Dream-giver,
come with magic soot-black tar pot
tar his eyes to make him sleepy

...

Lully, lully, rock my baby,
Death, come meet us on the highway,
strike us both upon the headbone

...

Church bell ringing,

kirkonkello huutaa
tule tänne pieni lapsi
tää! on monta muuta
talle! pannaan talle! pannaan
mustal mullal peitetään

II Näytös, Kohtaus 1

*Anna Liisa, Johannes, Kortesus ja Riikka Kortesuo*n tuvassa,
kohta myös Mikko ja Husso. Pirkko ryntää sisään. Lauantaipäivä.

PIRKKO

[8] Hän on tulossa, Husso!

RIIKKA

Joko taas, joko se eukko on taas täällä?

KORTESUO

Mokomakin heittiö. En voi häntä suvaita.

PIRKKO

Ja Husson matkassa on Mikko!
(Husso ja Mikko astuvat sisään.)
Mikko, siitä onkin pitkä aika!

HUSSO

Meillä on tärkeää puhuttavaa tälle nuorelle parille.

KORTESUO

Tulitte vähän pahaan aikaan,
meillä on nyt muita kiireitä.

MIKKO

Jospa kuitenkin... soveltuisi.

come here, baby,
many others
sleep and rest here
under black soil
in the churchyard.

Act II, Scene 1

Anna Liisa, Johannes, Kortesus and Riikka in the big room at Kortesus house, later also Mikko and Husso. Pirkko rushes in. Saturday, daytime.

PIRKKO

She's coming. Husso!

RIIKKA

Again? Is that old crone here again?

KORTESUO

She's a troublemaker. I can't abide her.

PIRKKO

And Mikko is with her!
(Enter Husso and Mikko.)
Mikko! It's been a long time!

HUSSO

We have important business with this young couple.

KORTESUO

This is not a good time,
as we're very busy.

MIKKO

Perhaps it might be convenient... all the same.

RIIKKA

Mikko, sitten toisen kerran.

JOHANNES

(kiinnostuu)

Kuunnellaan nyt, mitä heillä on asiaa.

KUORO

Niin, kuunnellaan, kun hän kertoo tuumistaan...

RIIKKA

(tylysti)

Mitäs te niin totisen näköisiä olette?

KORTESUO

(Mikolle)

Mitä sinä täältä tahdot?

MIKKO

Mitä luulette? Anna Liisaa minä tulin hakemaan.

RIIKKA

(leikkisästi)

Ohhoh! Vai hakemaan! Oletko kuullut, että Anna Liisa meiltä viedään? Ensi pyhänä kuulutetaan tämän Johanneksen kanssa.

PIRKKO

Tulettehan tekin kuuliaisiiin?

HUSSO

(Mikosta)

Hän ei tyydy niin vähään, suurempaa iloa vaatii!

(Johannekselle lujasti)

Anna Liisan ajatukset voivat vielä muuttua ja ellei muutu, niin muuttuu sinun mielesi.

RIIKKA

Mikko, not now.

JOHANNES

(interested)

Come now, let's hear what they have to say.

CHORUS

Yes, let's hear him say what he thinks...

RIIKKA

(rudely)

Why are you so serious?

KORTESUO

(to Mikko)

What do you want here?

MIKKO

What do you think? I came to collect Anna Liisa.

RIIKKA

(playfully)

Oh dear! Collect her, eh? Haven't you heard that Anna Liisa is being taken from us? Next Sunday, her banns with Johannes here will be read.

PIRKKO

You'll be there to hear them, no doubt?

HUSSO

(indicating Mikko)

He won't be satisfied with that. He seeks a greater pleasure!

(savagely, to Johannes)

Anna Liisa may yet change her mind, and if she doesn't, you will.

MIKKO

Minä tahdon vastauksen!

KORTESUO

Mihin?

HUSSO

Kummalle tyttö kuuluu?

MIKKO

(Anna Liisalle)

Kuka on rinnallasi huomenna?

RIIKKA

Se paikka kuuluu Johannekselle,
kyllä sen tiedätte!

MIKKO

On se ollut aikoinaan muillakin.

JOHANNES

Onko jotain salattu minulta?

RIIKKA

Neljä vuotta ollut pois, tulee vasta
tänne. Ilman aikojaan vain kiusoittelee...

MIKKO

Neljä vuotta sitten Anna Liisa oli minun morsiameni.
Minun! Ja minä tulin nyt häntä hakemaan.

KORTESUO

Mitä sanoit? Oletko sinä hullu, mies?

MIKKO

I will have an answer!

KORTESUO

To what?

HUSSO

Whose is the girl?

MIKKO

(to Anna Liisa)

Who will stand by your side tomorrow?

RIIKKA

That place is reserved for Johannes,
as you well know!

MIKKO

It used to be mine.

JOHANNES

Is there something I should know?

RIIKKA

He's been gone four years, and now
he turns up. Bold as brass...

MIKKO

Four years ago Anna Liisa was my bride.
Mine! And now I've come to collect her.

KORTESUO

What did you say? Are you mad, young man?

RIIKKA

Anna Liisa sinun morsiamesi?
Sen sinä valehtelet!

MIKKO

(*katsoo Anna Liisaan*)
Kysykää Anna Liisalta, olenko puhunut totta vai valhetta.

KORTESUO

(*torjuen voimallisesti*)
Minunko tyttäreni suhteissa
rengin kanssa? Hyi, häpeä!

RIIKKA

Älä usko Johannes.
Sen olisivat huomanneet muutkin, jos
heidän välillään jotain olisi ollut.

JOHANNES

(*Anna Liisalle*)
Sano, että hän valehtelee ja minä uskon sinua.

HUSSO

Joko taivut, Anna Liisa? Vai ilmoitanko kaikki?

RIIKKA

(*Kortesuolle*)
Toimita tuo akka ulos täältä. (*Hussosta*)
Teillä ei ole mitään tekemistä toistenne kanssa. (*Mikolle*)

MIKKO

Anna Liisa, lähdetkö mukaani?
(*tulisena*)
En anna sinua toiselle, en jumaliste annakaan!

RIIKKA

Anna Liisa your bride?
You're a liar, you are!

MIKKO

(*looking at Anna Liisa*)
Ask Anna Liisa. She will tell you whether I lie or not.

KORTESUO

(*vigorously denying*)
My daughter in an assignation
with a farm hand? For shame!

RIIKKA

Don't listen to him, Johannes.
Everyone would have noticed
if there had been something between them.

JOHANNES

(*to Anna Liisa*)
Tell me that he's lying, and I'll believe you.

HUSSO

Will you yield, Anna Liisa? Or shall I tell them everything?

RIIKKA

(*to Kortesusuo*)
(*indicating Hussos*) Get that hag out of here.
(*to Mikko*) You have nothing to do with each other.

MIKKO

Anna Liisa, will you go with me?
(*suddenly enraged*)
I won't let anyone else have you, damn it, I won't!

RIIKKA

Lähtekää tiehenne täältä!

KORTESUO

Häpeäisitte! Tuollaisia valheita levitätte!

HUSSO

Kuinka sanoitte? Tekö käskette minua lähtemään!

(pitää tauon)

Entäs se lapsi?

(yhtäkkinen hiljaisuus)

Hämeenlinnassa istuisi tyttösi ilman minua.

Minua hän saa siitä kiittää, että on vapaalla jalalla.

Ja millä hän on sen palkinnut? Ei millään.

Ja näin kauan, jo neljä vuotta, olen pitänyt sitä salassa.

Anna Liisa on saanut käydä

kunniallisesta talontytystä,

eikä hän ole tietävinäänkään, –

vaikka lapsi – jonka hän hengiltä otti, – makaa kuusen alla metsässä.

(Anna Liisalle)

Siinä vaan seisoo kuin tuomittu.

Olisit uskonut minua. Mitään ei olisi tullut ilmi.

RIIKKA

Sano, että se on valhetta.

KORTESUO

Sinä olet viaton...

RIIKKA

Get out of here!

KORTESUO

Shame on you! Spreading lies like that!

HUSSO

What's that you say? You're telling me to leave?

(a pause)

What about the child?

(sudden silence)

Your girl would be in Hämeenlinna Prison now if it hadn't been for me.

She has me to thank that she's a free woman.

And how has she rewarded me? With nothing.

For all this time, for four years,

I've kept it a secret.

Anna Liisa has remained the honourable daughter

of a distinguished homestead

and pretends not to know –

even though the child – the child she killed – lies under a fir tree in yon forest.

(to Anna Liisa)

And there she stands like a condemned person.

You should have listened to me. It needn't have come out.

RIIKKA

Say it's a lie.

KORTESUO

You're innocent...

HUSSO*(toistaen)*

Olisit uskonut minua, pysynyt kiinni Mikossa.
Ei milloinkaan olisi mitään tullut ilmi.

RIIKKA

Etkö kuule, vai etkö tajua?

ANNA LIISA*(vaipuu maahan)*

Isä – anteeksi. Äiti –
isä, armahtakaa!

KORTESUO

Mitä armahtakaa?
Onhan hän syytön?

KORTESUO

(hiljaa, mitään ymmärtämättä)
Mitä hän sanoi?
(ääni kohoten)
Lapsi? Murhannut?

JOHANNES*(toteaa)*

Se on totta.

KORTESUO

(ääni kohoten)
Olet pettänyt meidät! Käärme!
(hapuilee kirvestä)
Käärme, minä tapan sinut!

ANNA LIISA

Äiti – äiti!

HUSSO*(insistently)*

You should have listened to me, you should have stayed with Mikko.
Nothing need have come out.

RIIKKA

Can't you hear me? Can't you understand?

ANNA LIISA*(falls to the floor)*

Father – I'm so sorry. Mother –
father, have mercy!

KORTESUO

Have mercy for what?
She's innocent, surely?

KORTESUO

(quietly, disbelieving)
What did she say?
(raising his voice)
A child? Murdered?

JOHANNES*(flatly)*

It's true.

KORTESUO

(raising his voice further)
You've betrayed us! You serpent!
(reaches for an axe)
You serpent, I'll kill you!

ANNA LIISA

Mother – mother!

RIIKKA

Isä – ! Jumalan tähden, miehet auttakaa!

MIKKO

(lähestyy Kortesusota)

Isäntä! Kirves tänne!

KORTESUO

Minä tapan sinutkin. Molemmat minä tapan!

MIKKO

(vääntää kirveen Kortesuson kädestä)

Te ette tapa Anna Liisaa.

Asia ei sillä parane.

KORTESUO

Ei, ei parane millään. Kaikki on lopussa.

II Näytös, Kohtaus 2

Anna Liisa, Johannes, Kortesuso, Riikka, Mikko ja Husso Kortesuson tuvassa. Lauantai-iltapäivä.

MIKKO

📺 Nyt tiedätte, kuinka asian laita on.

Antakaa Anna Liisa suosiolla minulle, isäntä.

Silloin kaikki vielä voi kääntyä hyvin päin.

Ei tarvitse pelätä ilmitulemistä, ei mitään.

ANNA LIISA

Hänelle? Ei ikinä, ennen vaikka...

RIIKKA

Father—! For God's sake, help us, you men!

MIKKO

(approaching Kortesuso)

Sir! Give me the axe!

KORTESUO

You're a dead man too. I'll kill both of you!

MIKKO

(wrests the axe from Kortesuso)

You won't kill Anna Liisa.

It wouldn't make things any better.

KORTESUO

No, it wouldn't. It's finished. It's all over.

Act II, Scene 2

Anna Liisa, Johannes, Kortesuso, Riikka, Mikko and Husso in the big room at Kortesuso house. Saturday afternoon.

MIKKO

Now you know how things stand.

Give Anna Liisa to me with good grace, sir.

Everything will turn out for the best.

You won't need to fear that it will come out, ever.

ANNA LIISA

To him? Never! I would rather...

HUSSO

(Kortesuolle)

Kyllä isäntä nyt suostuu.

Mikko on ansainnut paljon rahoja tukkitöissä.

Isäntä käy vanhaksi, ei jaksa enää yksinään.

Mielellään ottaa kotiväyn.

Mistä luulette saavanne paremman kuin Mikko?

Entä jos salaisuus tulisi ilmi – mitä siitä seuraisi?

Meille salaisuus on yhteinen,

se meitä sitoo toisiimme ikuisiksi ajoiksi –

se meitä yhdistää.

ANNA LIISA

Ei, ei ikinä.

KORTESUO

Pettänyt minut, pettänyt meidät kaikki.

ANNA LIISA

Johannes, rakastathan sinä minua?

Rakastathan? Johannes?

JOHANNES

(epävarmasti)

En tiedä... en tiedä mitä sanoa...

MIKKO

Johanneksen rakkaus sammuu.

HUSSO

Luuletko, että hän sinusta enää huolii?

ANNA LIISA

Johannes, ethän hylkää minua?

HUSSO

(to Kortesuo)

Of course you will, sir, you will now.

Mikko has made a lot of money in logging.

You're growing old, sir, and you can't manage the farm on your own.

You'd like a son-in-law living with you, wouldn't you?

Where would you get a better one than Mikko?

What if the secret came out – what would happen then?

We share that secret,

and it binds us to one another for ever –
it's our bond.

ANNA LIISA

No, never.

KORTESUO

You've betrayed me, you've betrayed us all.

ANNA LIISA

Johannes, you do love me, don't you?

Do you love me? Johannes?

JOHANNES

(uncertainly)

I don't... I don't know what to say...

MIKKO

Johannes's love is fading.

HUSSO

Do you think he'll have you now?

ANNA LIISA

Johannes, you won't leave me, will you?

KUORO

... rakkaus sammuu...

HUSSO

Toisen onnen saat.

MIKKO

(Toisen) ja paremman onnen saat sijaan.

JOHANNES

(Anna Liisalle)

Sinä et koskaan minua hyväillyt, et kättä
kaulalle kietonut. Enkö ollutkaan
ensimmäinen mies, johon rakastuit?

KUORO

... paremman onnen saat...

ANNA LIISA

Silloin olin vain lapsi. Ei se ollut mitään.
Johannes, onko sinulla kyyneleet silmissäsi?

KUORO

... menee Mikolle...

JOHANNES

(kivahtaa)

Pysy erilläsi!

(kaikille)

Minua petettiin yksissä tuumin.
Tunnustakaa, tunnustakaa!

HUSSO

(ronskisti)

Ei se mitään, rahalla tästä päästään.

CHORUS

...love is fading...

HUSSO

You'll have a different happiness.

MIKKO

A different and better happiness.

JOHANNES

(to Anna Liisa)

You never embraced me,
you never once caressed me.
Was I not the first man you have loved?

CHORUS

...a better happiness...

ANNA LIISA

I was only a child back then. It was nothing.
Johannes, are those tears I see?

CHORUS

...she will go to Mikko...

JOHANNES

(snaps at her)

Stay away from me!

(to everyone)

I was deceived. It's a conspiracy.
Own up, all of you!

HUSSO

(coarsely)

It's all right, it's nothing money can't fix.

KORTESUO*(itseksseen, osittain toistaen)*

Johannes saa hyvityksen...

Ei tarvitse pelätä ilmitulemistä, ei mitään.

RIIKKA*(itseksseen, osittain toistaen)*

Koetetaan pitää tämä onneton juttu salassa,

Johanneskin lupaa olla puhumatta.

KUORO

... saa olla ihan rauhassa...

HUSSO

Mene Mikolle, väität ikävyyksiä.

MIKKO

Saat elää rauhassa koko ikäsi.

ANNA LIISA*(itseksseen)*

Minä en voi, en voi.

KUORO

... unohdetaan pois mielestä...

KORTESUO*(Anna Liisalle)*

Menet Mikolle, sillä tästä päästään.

RIIKKA*(Anna Liisalle)*

Ei tarvitse koko asiasta enää puhuakaan.

KORTESUO*(to himself, repeating)*

Johannes will be compensated...

No fear that it will come out, not at all.

RIIKKA*(to herself, repeating)*

We must try to keep this unhappy business a secret,

Johannes will promise not to say anything.

CHORUS

...fear nothing...

HUSSO

Go to Mikko and you'll have no trouble.

MIKKO

You'll need fear nothing for the rest of your life.

ANNA LIISA*(to herself)*

I can't, I can't.

CHORUS

...forget it ever happened...

KORTESUO*(to Anna Liisa)*

Go to Mikko, and there's an end to it.

RIIKKA*(to Anna Liisa)*

We need never mention it again.

ANNA LIISA*(vanhemmilleen)*

Te liitytte heihin!

**KORTESUO, RIIKKA,
HUSSO, MIKKO**

Sinulla ei ole hätää, kun
vain eroot Johanneksesta
ja yhdyt Mikkoon/minuun.
Yhdyt Mikkoon/minuun.

**RIIKKA, KORTESUO,
HUSSO**

salaisuus voisi tulla ilmi
salaisuus...

... meitä yhdistää
salaisuus meitä sitoo
... meitä sitoo

... sitoo meitä
... yhdistää meitä

ANNA LIISA

Teen niinkuin tahdotte!
Oletteko nyt tyytyväisiä?

*(poistuu nopeasti pimenevään iltaan)***KUORO**

Sinulla ei hätää,
vain eroot
Johanneksesta
ja Mikkoon yhdyt
Mikkoon.

KUORO

salaisuus
voisi
tulla ilmi
mitä siitä
seuraisi?

meille
salaisuus
on
yhteinen
se
meitä sitoo

ANNA LIISA*(to her parents)*

You're joining them!

**KORTESUO, RIIKKA,
HUSSO, MIKKO**

You will be all right as
long as you give up
Johannes and go with
Mikko/me.

**RIIKKA, KORTESUO,
HUSSO**

Your secret might
come out,
your secret...

...we are linked
by the secret
...we are bound

...we are bound
...it's our bond

ANNA LIISA

All right! I will do as you wish!
Are you happy now?

*(storms out into the darkening night)***CHORUS**

You will be all right
as long as you give
up Johannes and go
with Mikko.

CHORUS

The secret
might
come out
what would
happen then?

We
share
the secret
it is
our
bond

II näytös, kohtaus 3

Anna Liisa yksin, Mikko saapuu.

Lopussa myös Matti ja Jussi.

*Niemenkäski metsän takana,
lauantain ja sunnuntain välinen yö.*

CD 2

MIKKO

1 Anna Liisa, Anna Liisa!
(vetoavasti)

Me aloitamme uudestaan ja
unohdamme pois kaikki ikävät asiat.
Nyt elämämme alkaa taas
niin kauan olen odottanut
enää en odota, en enää odota.

ANNA LIISA

Mitä sinä minusta tahdot?

MIKKO

Muista lupaukset, jotka annoimme
viisi vuotta sitten.

ANNA LIISA

(kiihtyen)
Ja siihen sinä julkeat vedot?
Itse läksit pois ja jätit minut yksinäni.

MIKKO

Minä lupasin tulla takaisin, sinä lupasit
odottaa, olla uskollinen. Sanoit
rakastavasi minua eniten maailmassa.

ANNA LIISA

Pelkkää lapsellisuutta!
Mitä tiesin silloin rakkaudesta ja muusta. –

Act II, Scene 3

Anna Liisa alone, Mikko enters.

Later, Matti and Jussi.

*A point of land on the shore beyond the forest.
Night between Saturday and Sunday.*

MIKKO

(pleading)
Anna Liisa, Anna Liisa!
We'll make a fresh start
and forget all the unpleasantness.
Our life will begin again.
I've waited for so long
but will wait no longer.

ANNA LIISA

What do you want from me?

MIKKO

Remember the promises we made
five years ago.

ANNA LIISA

(agitated)
You dare bring up those promises?
You're the one who went away and left me alone.

MIKKO

I promised to come back, and you
promised to wait for me, to be true.
You said you loved me more than anything in the world.

ANNA LIISA

Childish foolishness!
What did I know then about love or anything else–

MIKKO

Kuka se iltasilla aina karkasi
luokseni tänne niemen kärkeen?
Ei tarvinnut kahdesti pyytää.
Voitko kieltää?

ANNA LIISA

Paha henki minua lieenee riivannut.

MIKKO

Rakkaus se oli.

ANNA LIISA

Ei, ei! Ei se ollut rakkautta.

MIKKO

Rakkautta, rakkautta.

ANNA LIISA

Kun saisin elää uudelleen sen ajan.
Mutta en saa, en vaikka itkisin
itseni sokeaksi.
(lempeämpä äänensävy)
Et olisi lähtenyt pois. Ehkä ei olisi
käynyt, niinkuin kävi, jos olisi
ollut jokukseni, jolle surujani
valittaa. Ei ollut ketään –
ei ketään koko maan päällä.

MIKKO

Mistä minä saatoin tietää...

ANNA LIISA

En ollut järjissäni silloin. –
En ymmärtänyt, että aika oli niin lähellä.
Yritin äitisi mökkiin, poikki

MIKKO

Who was it who sneaked out at night
to meet me here on the shore?
I never had to ask you twice.
Can you deny it?

ANNA LIISA

I must have been possessed.

MIKKO

It was love.

ANNA LIISA

No, no! It wasn't love.

MIKKO

It was love, it was love.

ANNA LIISA

How I wish I could live that time again.
But I can't, not if I cry my eyes out.
(more gently)
You shouldn't have gone away.
Maybe things wouldn't have gone as they did,
if there had been someone
I could have talked to about my sorrow.
But there was no one – no one on earth.

MIKKO

How could I have known...

ANNA LIISA

I was not of sound mind then.
I didn't understand that the baby was already coming.
I tried to get to your mother's cottage,

metsän, en ennähtänyt.
Voi, Herra Jumala sitä hetkeä!

MIKKO

Ja se eli? Oletko varma, että se eli?

ANNA LIISA

Elihän se raukka. Liikutti käsiään ja
jalkejaan ja huusi. – Silloin minä –

MIKKO

Minä arvaan. Elä kerro enää.

ANNA LIISA

Painoin kädelläni suuta – en tiedä kuinka
kauan. Maailma musteni silmissäni.
Silloin – voi hyvä Jumala.
(Mikko lähestyy)
Tunsin kuinka tuo pieni ruumis
vaikeni. Otin käteni pois. En muista enempää.
Äitisi kaivoi haudan. –
Kastamatta kuoli, metsään haudattiin.

MIKKO

Pääasia, että sinä pelastuit.
Ettei tullut mitään ilmi. Pääsit kerrassa rauhaan.

ANNA LIISA

(kääntyy Mikkoon, kiihtyneenä)
Rauhaan? Pääsinkö minä rauhaan?

MIKKO

(yrittää sanoa jotain...)

through the forest, but I never got there.
Dear God, what a moment that was!

MIKKO

And the child was alive? Are you sure it was alive?

ANNA LIISA

Oh, it was alive, poor thing. Moving its arms
and legs and screaming. – And then I –

MIKKO

I can guess. Don't say anything.

ANNA LIISA

I put my hand over its mouth –
I don't know for how long. My eyesight faded.
Then – oh, dear God.
(Mikko approaches her)
I felt that tiny body grow still.
I took my hand away. I can't remember anything else.
Your mother dug the grave.
It died unbaptised and was buried in the forest.

MIKKO

The main thing is that you survived.
And that it was never revealed. You were spared.

ANNA LIISA

(turns to Mikko, agitated)
Spared? I was spared?

MIKKO

(trying to say something)

ANNA LIISA

Ei yön lepoa, ei päivän rauhaa.

Lapsi edessäni aina.

(vaipuu)

Ja minun käteni hänen suullaan.

MIKKO

Voitko antaa anteeksi?

ANNA LIISA

Anteeksiko? Edes terveisiä et

lähettänyt. Et yhtä riviä kirjoittanut.

MIKKO

En enää koskaan...

ANNA LIISA

Et yhtä riviä.

MIKKO

... tee sinusta eroa.

*Välimusiiikki***ANNA LIISA**

(hieman hämmentyneenä)

☐ Sinä olet niinkuin unennäkö –
hauska unennäkö. Ja – niinkuin
surunsekainen unennäkö.

MIKKO

(lennokkaammin, innostuneesti)

Aloitamme uudestaan.

Elämämme alkaa taas.

ANNA LIISA

No rest by night, no calm by day.

I see the child before me always.

(she sags)

With my hand over its mouth.

MIKKO

Can you ever forgive me?

ANNA LIISA

Forgive you? You never sent word.

Not a single line did you write.

MIKKO

I'll never...

ANNA LIISA

Not a single line.

MIKKO

...leave you again.

*Interlude***ANNA LIISA**

(slightly confused)

You're like a dream –
a pleasant dream. And –
a sort of sad dream.

MIKKO

(breezier and more enthusiastic)

We'll make a fresh start.

Meidän täytyy rueta ihan uudestaan elämään.
Me olemme yhdessä,
pysymme yhdessä,
uskollisesti aina yhdessä,
Me olemme yhdessä,
aina yhdessä me olemme.

MIKKO, ANNA LIISA

Me olemme yhdessä,
pysymme aina yhdessä,
uskollisesti aina.
Me elämme!
Me elämme sittenkin!

MIKKO

(nopeammin, innostuneesti)

Anna Liisa, lähdemme pois, jätämme
murheet taaksemme. Unohdamme pois
ikävät asiat. Jos sinäkin minua
rakastat, niin suurta syntiä teet,
ellet kanssani lähde.

ANNA LIISA

(yllättyneenä)

Lähde? Minne? Kauanko
viipyisimme? Osaatko sanoa?

MIKKO

Emme palaisi. Aika surun
ja ikävän haihduttaa.

ANNA LIISA

Etkö ymmärrä?
En enää jaksa kantaa tätä taakkaa.

We'll live in time again.
We'll have to begin our lives over.
We're together,
and we'll stay together,
faithful and together for all time.

MIKKO, ANNA LIISA

We're together,
and we'll always stay together,
faithful for all time.
We're alive!
After all this we're alive!

MIKKO

(quicker and more enthusiastic)

Anna Liisa, we'll go away,
we'll leave our sorrows behind.
We'll forget all the unpleasantness.
If you love me, it will be a great sin
if you don't come away with me.

ANNA LIISA

(surprised)

Go away? Where? For how long?
Can you tell me?

MIKKO

We will never come back.
Time will soften sorrow and heal wounds.

ANNA LIISA

Don't you understand?
I can't carry this burden any more.

MIKKO

Me unohdamme pois
kaikki ikävät asiat.

ANNA LIISA

Elää yhdessä? Kuinka voisimme?
Joka päivä olisi lapsi välissämme?

MIKKO

Meidän on lähdeittä.
Siitä riippuu koko meidän onnemme.
Ei sinun tarvitse huolehtia,
ei isäsi eikä Johanneksen takia.
Minä kyllä asiat selvitän...

ANNA LIISA

Entä äitisi?

MIKKO

Hän kyllä pelastaa oman nahkansa.

ANNA LIISA

Sinä et ymmärrä...
(*todeten, itseksseen kysyen*)
Ainut keino päästä tästä on kertoa kaikki...

MIKKO

Ei, vaan aloittaa alusta
kaukana kaikesta.

ANNA LIISA

Ei siitä tule mitään.

MIKKO

Tulee, minä sanon että tulee.

MIKKO

We'll forget all
the unpleasantness.

ANNA LIISA

Live together? How could we?
With the child between us every day?

MIKKO

We must go away.
Our happiness depends on it.
You needn't worry
about your father or about Johannes.
I'll sort things out...

ANNA LIISA

And your mother?

MIKKO

She'll save her own skin.

ANNA LIISA

You don't understand...
(*flatly, to herself*)
The only way out is to tell everything...

MIKKO

No, the way out is to start again,
far away from all this.

ANNA LIISA

It wouldn't work.

MIKKO

Yes, it will. I'm telling you it will.

MATTI JA JUSSI

(kauempaa)

Tulkaa jo!

ANNA LIISA

(Mikolle)

Keitä siellä on?

MATTI JA JUSSI

Kuuletteko siellä?

MIKKO

(Anna Liisalle)

Matti ja Jussi.

(Matille ja Jussille)

Me tulemme.

Joudu, meidän on lähdeävä.

ANNA LIISA

En voi, ei, en pysty.

MIKKO

Vieläkö epäilet?

ANNA LIISA

En tiedä.

MIKKO

Anna Liisa, lähdetään!

Anna Liisa!

MATTI JA JUSSI

Mikko!

MATTI, JUSSI

(off)

Come on!

ANNA LIISA

(to Mikko)

Who's that?

MATTI, JUSSI

Do you hear us?

MIKKO

(to Anna Liisa)

It's Matti and Jussi.

(to Matti and Jussi)

We're coming.

Come on, we have to go.

ANNA LIISA

I can't, I can't go.

MIKKO

You still doubt me?

ANNA LIISA

I don't know.

MIKKO

Anna Liisa, let's go!

Anna Liisa!

MATTI, JUSSI

Mikko!

ANNA LIISA

Elä. Ehkä huomenna.
En tiedä. Elä jätä minua nyt!
Jumalan tähden, elä jätä minua nyt...

*Ilma on kääntynyt myrskysateeksi, salamoit, kuormahevonen
pillastuu.*

MATTI JA JUSSI

Mikko! Hevonen karkaa!
Kuorma kaatuu!

MIKKO

(lähtee auttamaan)

Minä tulen takaisin. En jätä sinua enää.
Kuuliaisten jälkeen lähdetään!

ANNA LIISA

(yksin)

[3] Haluaisi olla hyvä eikä kykene.

Tahtois ymmärtää kaikki

ja on pimitetty.

Hämärää, selittämätöntä.

Haluaisi voimakkaasti lentää

kohden korkeutta,

tahtois valon soihtuun tarttua ja...

Täytyy teroittaa silmänsä iankaikkisuutta

kohti? Kun sinne vaan jotain näkisi! –

Kaikki on Jumalan kädessä. –

Nyt en jaksa jatkaa.

En jaksa enää...

ANNA LIISA

Don't. Maybe tomorrow.
I don't know. Don't leave me now!
For God's sake, don't leave me now...

*A storm has risen, with lightning and thunder. The carthorse
panics.*

MATTI, JUSSI

Mikko! The horse is running wild!
He'll upset the cart!

MIKKO

(goes to help them)

I'll be back. I won't leave you again.
We'll leave after the banns are read!

ANNA LIISA

(alone)

I want to be good but I can't.

I'd like to understand everything,

but everything is hidden from me.

Dark, unexplained.

I want to fly up

to the heights,

I want to grasp the torch of light and...

I have to raise my gaze to the Eternal?

If only I could see it!

It's all in God's hands now.

I can't go on any more.

I can't go on...

III näytös, kohta 1a

*Riikka, Kortesus ja Johannes Kortesuo*n tuvassa. Riikka seisoo ikkunan ääressä, Johannes tuvan toisella sivulla, Kortesus istuu keskemmällä. Ikkunasta näköyhteys lammelle, jonka rannalla Anna Liisa istuu. Varhainen sunnuntaiaamu.

RIIKKA

4 Niin istuu kuin kuvapatsas.

Koko yön on istunut rannalla tuolla. Jotain hautoo...

Tuijottaa eteensä... silmät levällään.

Kun ei vaan... järveen... lopulta.

Olen seisonut, olen vahtinut,

eliisestä saakka. En ole silmiäni ummistanut.

KORTESUO

Jotain selvyyttä...

Petti meidät kaikki...

Tämmöisen häpeän...

Emme kenellekään vääryyttä tehneet...

Maaailma tuomitsee...

Maaailma tuomitsee...

JOHANNES

Näkyi istuvan rannalla.

Ei älynnyt minua.

Hän ei ole se ihminen, jona pidin häntä.

Pahin tyttö on kuin enkeli hänen rinnallaan.

Olen kävellyt kaiken yönä,

pieksänyt puita, pieksänyt maata.

KORTESUO

(*kiivaasti*)

Salannut, peitellyt, teeskennellyt! (*entisestään kiihtyen*)

Kun sitä ajattelen...

Mitä välittäisin hänen rikoksestaan, jos olisi ventovieras?

(*Riikalle*)

Sano!? Sano!? Sano sinä!

Act III, Scene 1a

Riikka, Kortesus and Johannes in the big room at Kortesus house. Riikka at the window, Johannes on the opposite side of the room, Kortesus sitting in the middle. Through the window we see a pond at which Anna Liisa is sitting. Early Sunday morning.

RIIKKA

She sits there like a statue.

She's been sitting out there all night.

She's up to something...

She stares into space...

with wide-open eyes. If only she doesn't...

into the lake... in the end.

I've been standing, I've been watching

since yesterday.

I haven't slept a wink.

KORTESUO

Some explanation...

She betrayed us all...

Such shame...

We have wronged no one...

The world will judge us...

The world will judge us...

JOHANNES

I saw her sitting on the shore.

She didn't notice me.

She's not who I thought she was.

The most wicked of girls is like an angel

compared to her. I've been walking

all night, hitting the trees,

hitting the ground.

KORTESUO

(*vehemently*)

Secrets, cover-ups, pretence! (*increasingly agitated*)

When I even think about it...

What would I care about her crime if she were a stranger?

(*to Riikka*)

Tell me! Tell me! You tell me!

Sinä ehkä tiesit?
Oli sinulle kertonut?
Mitä? Sano!
En enää voi ihmisiä silmiin katsoa.

...

(Johannekselle)

Ei sinulla ole hätää.

Kun aikaa kuluu... tämä alkaa haihtua... pääset hänestä...

...

Toista meidän, vanhuksien.

Saamme häpeän, tällaisen häpeän.

Loppuiällä saamme tällaisen häpeän.

Hautaan minut vie.

Hautaan tämä vie, hautaan.

Syyttömiä olemme, mutta maailma tuomitsee...

JOHANNES

Tarvitseeko maailman tietää?

III näytös, kohtaus 1b

Husso saapuu tuvan ovelle.

Sunnuntaiaamupäivä.

HUSSO

(lujasti oven suusta)

☐ Kost' Jumala! Joko täällä ollaan selvillä?

KORTESUO

Mitä seisotte siellä ovelsa! Käykää sisään.

HUSSO

Eipä ennen ole sisään käsketty, ei istumaan
pyydetty. Mutta nyt... Nyt paisuukin
kulkupojasta isäntä taloon!

(siirtyvät eri huoneeseen)

Perhaps you knew?
Perhaps she told you?
What? Tell me!
I can't look people in the eye any more.

...

(to Johannes)

You're all right.

As time goes by... It'll blow over... You'll be rid of her...

...

It's different for us old folks.

This is our shame, such a grand shame.

In the twilight of our lives we endure such shame.

It'll be the end of me,

it'll take me to my grave.

We're blameless, we are, but the world will judge us...

JOHANNES

Does the world ever need to know?

Act III, Scene 1b

Husso appears at the door to the room. Sunday morning.

HUSSO

(speaking loudly at the door)

God's peace! Have you sorted it all out?

KORTESUO

Why are you standing at the door? Come in.

HUSSO

Well, I've never been invited in before,
never been asked to sit down. But now...

Now the vagrant becomes the master of the house!

They go into another room.

KORTESUO

Johannes, kuinkas nyt teemme? Sinä,
tietystikin, tahdot purkaa Anna Liisan kanssa?

JOHANNES

Hän ei ole se ihminen, jona häntä pidin.

KORTESUO

(alistuneesti)

Niin. Petti meidät... kaikki. *(ryhdistäytyen)*

(Hussolle)

Vieläkö Mikko tahtoo Anna Liisan?

HUSSO

Tietysti!

Vähemmällä ikävällä olisi päästy,
jos olisi Anna Liisa uskonut... minua.

KORTESUO

Mutta kuinkas nyt tehdään tänäpäivänä
... kun tänne tulee vieraita?

JOHANNES

Tulkoon. Emme ilmoita vielä mitään.
Puretaan sitten jäljestäpäin... kaikki.

KORTESUO

Johannes, what shall we do now?

You will of course wish to break off your engagement to Anna
Liisa?

JOHANNES

She is not the person I thought she was.

KORTESUO

(resigned)

Yes. She betrayed us... all of us.

(pulling himself together; to Husso)

Will Mikko still have Anna Liisa?

HUSSO

Of course!

All this unpleasantness could have been avoided,
if Anna Liisa had listened... to me.

KORTESUO

But what shall we do today?

With all the guests coming?

JOHANNES

Let them come. We won't say anything just yet.

We'll end it afterwards... all of it.

HUSSO

Emme vedä henkeä
muille koko asiasta.

He viettävät kihla-
jaisia, Anna Liisa ja
Mikko.

Ilon päiviä vielä
vietämme yhdessä.
Ennenkuin päivä on
lopussa, haihtuvat
viimeisetkin huolet.
Ilon päiviä vielä
vietetään...

Ollaan iloisia tänä
iltana...
... ja silloin ovat
vieraat täällä.
Tänä iltana ovat
vieraat täällä.
... ovat vieraat
silloin täällä.
... ovat täällä...
... vieraat.

KORTESUO

Täällä alkaa kaikki
kääntyä hyvin päin...
Ei tarvitse pelätä
enää...

Kirkonmeno loppuu
tuossa paikassa
ja silloin ovat vieraat
täällä.

Silloin ovat vieraat
täällä.
... ovat täällä...
... vieraat.

JOHANNES

Minun kauttani ei
mitään tule ilmi...
Kirkonmeno loppuu
ja silloin ovat vieraat
täällä.

... ovat vieraat silloin
täällä.
... vieraat...
... vieraat.

HUSSO

We shan't breathe a
word of it.

Anna Liisa and Mikko
shall celebrate their
engagement.

We shall have happy
days together.

Before this day is out,
all their cares will
have vanished...
We shall have happy
days together...

Let's be happy to-
night...

...when the guests
are here.

Tonight the guests
are here.

...the guests are here.

...are here...

...the guests.

KORTESUO

It's all turning out all
right...
No need to fear any
more...

The service will soon
be over,
and the guests will
arrive.
The guests will arrive.
...they'll arrive...
...the guests.
I will never reveal
anything.
The service will soon
be over,
and the guests will
arrive.
...the guests will
arrive.
...the guests...
...the guests...

JOHANNES

I will never reveal
anything.
The service will soon
be over,
and the guests will
arrive.
...the guests will
arrive.
...the guests...
...the guests...

III näytös, kohtaus 2a

*Riikka tuvan ikkunalla. Kortesus, Johannes ja Husso viereisessä
huoneessa. Sunnuntaiaamupäivä.*

RIIKKA

(seisoo ikkunalla)

6 Hän nousi... menee järveen...

KORTESUO

Mitä?

Act III, Scene 2a

*Riikka at the window of the big room. Kortesus, Johannes and
Husso in the adjoining room. Sunday morning.*

RIIKKA

(at the window)

She's stood up... she's going into the lake...

KORTESUO

What?

RIIKKA

Hukuttaa itsensä. Juoskaa, juoskaa kiirusti!
(jää yksin ikkunaan)

(miehet ryntäävät ulos)

JOHANNES

Anna Liisa?

III näytös, kohtaus 2b

Riikka on kiirehtimässä myös ulos, kun Pirkko saapuu.

PIRKKO

(innokkaasti)

[7] Terveisiä kirkosta! Nyt ne sieltä pudotettiin
 alas saarnastuolista että rumahhti.

Olisit ollut kuulemassa, äiti. Äiti!

Kirkko oli täpösen täynnä

ja kaikki olivat niin hiljaa, kun pappi luki että...

(nyt huomaa, että äiti ei kuuntele)

Miksi olet niin hiljaa?

Äiti —? Itketkö sinä?

Äiti?

RIIKKA

Pirkko, sinä —!

PIRKKO

(katsoo ympärilleen)

Ja missä Anna Liisa on? Ette olekaan
 koristelleet tupaa ettekä...

RIIKKA

(keskeyttää)

Mene nyt siitä!

RIIKKA

She's going to drown herself. Hurry, run!
(she is left alone at the window)

The men rush out.

JOHANNES

Anna Liisa?

Act III, Scene 2b

Riikka is about to rush out when Pirkko enters.

PIRKKO

(eagerly)

News from the church! They were read out,
 dropped from the pulpit with a crunch!

You should have been there, mother. Mother?

The church was packed,

and everyone was so quiet when the minister read it out...

(realises that her mother is not listening)

Why are you so quiet?

Mother—? Are you crying?

Mother?

RIIKKA

Pirkko, you—!

PIRKKO

(looks around)

And where's Anna Liisa?

You haven't decorated the room or anything...

RIIKKA

(interrupts her)

Go on with you!

(Hätistää Pirkon pois)
(katsoo taas ikkunasta ulos)
Jumalan kiitos, he saivat hänet kiinni.
Ei hätää enää!

Anna Liisa talutetaan sisälle.

(shoos Pirkko away and looks out the window again)
Thank God, they've caught her.
It's all right now!

'Anna Liisa is escorted into the room.

III näytös, kohtaus 3

Anna Liisa, Riikka, Kortesus ja Johannes tuvassa. Kuoro.
Sunnuntaiaamupäivä.

ANNA LIISA

8 Antakaa minun olla!
Hän oli siellä kaukana järvellä
ja itki –
Antakaa minun mennä.
Itki aivan kuin silloinkin. Oma pieni
lapseni.

Näin hänet niin selvään, mutta
hän katosi
veden alle, kun te tulitte. Anta-
kaa minun päästä
sinne minne lapsenikin. Jär-
veen, lapseni luokse!

Pois, pois! Pois täältä. Kaikki
hylkäävät,
kaikki vihaavat. Ei minulla täällä
jalansijaa.

Järven pohjassa makaisin rau-
hassa.
Kaikki olisi lopussa.

Äiti, sano äiti. Voiko kukaan antaa
anteeksi?
Antaako Jumalakaan?

RIIKKA

Antaa! Ole varma siitä, että antaa.

KUORO

Antakaa minun olla!

Antakaa minun mennä.

... e... ä... i...
... a... e... a... u...
... i... e... a... i... ä... e... a...
e... u...
... a... e...

... m...

Act III, Scene 3

Anna Liisa, Riikka, Kortesus and Johannes in the big room. Chorus.
Sunday morning.

ANNA LIISA

Leave me alone!
She was out on the lake, crying–
Let me go!
Crying like back then. My baby.

I saw it so clearly, but it went under
the water
when you came. Let me go to my
child.
To the lake, to my baby!

Away, away! Away from here!
Everyone forsakes me, everyone
hates me.
I have no place here.

In the lake I could rest.
It would be all over.

Mother, tell me, mother. Can anyone
forgive me?
Can God forgive me?

RIIKKA

Yes! I'm sure he will.

CHORUS

Leave me alone!

Let me go!

...e...ä...i...
...a...e...a...u...
...i...e...a...i...ä...e...a...e...u...
...a...e...

...m...

ANNA LIISA

Olen itkenyt, olen rukoillut.
Mutta Hän on ankara.
Mitä Hän minulta vaatii?
Mitä minun pitää tehdä? Sano, äiti!

RIIKKA

Rukoile, että Jumalan Pyhä Henki valaisee...
mieltäsi.
(*epätoivoisesti*)
En minä osaa neuvoa... Lapsi raukka...

(*Alkaa laulaa virttä epävarmasti. Anna Liisan yhtyy lauluun.*)

RIIKKA, ANNA LIISA

☐ Jos valonamme et,
Jeesus, sä loista,
haavaisi turviin jos
meitä et vie,

yöhön me jäämme, ei
auttajaa toista,
turha ja toivoton
maailman tie.

Auta siis meitä,
pois eksyneitä,
kuoleman kuiluun kun
synti jo vie.

ANNA LIISA

(*rukoilee epävarmasti*)
Jumalan... Pyhä Henki?
...

ANNA LIISA

I've cried and I've prayed.
But He is merciless.
What does He want from me?
What do I have to do? Tell me, mother!

RIIKKA

Pray to God that the Holy Spirit might
enlighten your mind.
(*desperately*)
I don't know what to tell you. Poor child.

She begins to sing a hymn, hesitatingly. Anna Liisa joins her.

RIIKKA, ANNA LIISA

Unless thou be our light,
O Jesus,
unless thou keep us
in thy wounds,

we are lost in the night
with none to help us,
the way of the world
is hopeless and vain.

Help us
who are lost
as sin pulls us down
into the abyss of death.

ANNA LIISA

(*praying, uncertainly*)
O God's... Holy Spirit?

III näytös, kohtaus 4a

Kortesuo, Riikka, Johannes, Pirkko sekä kylän väkeä Kortesuon pihalla. Paikalla myös rovasti. Mikko ja Husso sivummalla. Varhainen sunnuntai-iltapäivä. Nuoremmat aloittavat tanssia. Vanhemmat istuvat.

(nuoret miehet) (vanhat naiset) (vanhat miehet)(nuoret naiset)

10 Hoi! Hoi!

Tyttö hoi! Morsian hoi!

Onnea vaan toivotamme.

Hoi!

Sulhanen hoi!
Sulhanen!

Tanssimaan,
tanssimaan tytöt.
Varpaita kutkut-
taa, tyttöjen...
Tyttö hoi!... tuo
elävä!

Alkakaa jo.

Sulhanen vaka-
va ja hyvä...

Sulhanen!

... vanhoja,
vanhoja...

Kunnon mies,
on mies...

Sulhanen hoi!

Sulhanen on...

Alkakaa, alka-
kaa jo!

Katrillia, emäntä?
Niinhän?
Katrillia, Miina?
Eikö käy?

Act III, Scene 4a

Kortesuo, Riikka, Johannes, Pirkko and villagers in the farmyard at Kortesus. The Vicar and the Constable are also there. Mikko and Husso stand to one side. Early Sunday afternoon. The young people dance. The older people sit.

(young men) (old women) (old men) (young women)

Ho! Ho!

Girl ho! Bride ho!

Ho!

Good luck and
fortune.

Groom ho! The
groom!

Dance, dance
girls!
Your toes want to.
Girl ho! Look
alive!

Begin already.

The groom is
steadfast and
good...

The groom!

...old, old...

A decent man,
that man...

Groom ho!

The groom is...

Begin, begin
already!

A quadrille,
madam?
Yes?
A quadrille,
Miina?
No?

Emmehän,
vanhoja...

Minun kanssani!

Ottaisin kaikki!

Tanssimaan!

Morsian, morsian
hoi!

Onnea vaan!

En tule!
Enkä!
Tanssimaan,
tanssimaan vaan.

Onnea vaan.

Jatkakaa vaan. Jatkakaa vaan.

Tanssimaan!

Sulhanen hoi!

Sulhanen onnea!

Onnea vaan! Onnea vaan!

HEIMOMEN EMÄNTÄ

Eiköhän se tanssi jo kohta alkane?

KIVIMAAN VANHA ISÄNTÄ

Ei nyt ihan heti.

III näytös, kohta 4b

Husso laulaa Balladin vähän syrjemmällä

HUSSO

[11] Se tuuli sousi seljällä
ja rannas' oli laannu,
minä toisen kans' olin kihlattu
ja toisen kanssa maannu.

Se toinen oli renki vaan
ja toinen talollinen,

No, we're old...

With me!

I'd have them all!

Let's dance!

Bride, bride ho!

Good luck!

I won't!
No!
Dance, dance...

Good luck and
fortune.
Carry on.

Carry on.

Let's dance!

Groom ho!

Good luck to the
groom!

Good luck!

Good luck!

MRS HEIMONEN

Won't they start the dance yet?

OLD MR KIVIMAA

Not just yet.

Act III, Scene 4b

Husso sings a ballad to one side.

HUSSO

The wind blew over the water
but on the shore it was calm,
and I was betrothed to one
but slept with another.

The other was only a farm hand,
the one was a homestead owner.

se toinen minut hylkäsi,
ol' toinen uskollinen.

Se toinen lähti kauas pois
ja surun mulle tuotti,
se toinen pyysi vihilleen,
kun sanaani se luotti.

Sen rakkauden kukkasen
kun tuuli poltti jäinen,
niin siitä saakka tieni mun
on ollut yksinäinen.

III näytös, kohta 4c

KATAJAMÄEN ISÄNTÄ, KIVIMAAN VANHA ISÄNTÄ

12 Täällä on sijaa...

KAUPPIAS

Tänne istumaan...

HEIMOSEN. RISTOLAN JA PELTOLAN EMÄNNÄT

Mutta missä morsiuspari?

MATTI, JUSSI

Tulkaa esille!

EERO

Mitä piileilette!

MARI, HANNA

Mutta morsian –?

KAUPPIAS, KATAJAMÄEN ISÄNTÄ, KIVIMAAN VANHA ISÄNTÄ

Sievin tyttö vietiin...

The other did forsake me,
but the one was true.

The other went far away
and brought me sorrow,
and the one asked me to wed him,
as he trusted my word.

But the flower of that love
was burned by the icy wind,
and since then I have wandered
a long and lonely road.

Act III, scene 4c

MR KATAJAMÄKI, OLD MR KIVIMAA

There's room here...

MERCHANT

Sit down...

MRS HEIMONEN, MRS RISTOLA, MRS PELTOLA

But where's the bride and groom?

MATTI, JUSSI

Come out!

EERO

Where are you hiding?

MARI, HANNA

But the bride...?

MERCHANT, MR KATAJAMÄKI, OLD MR KIVIMAA

The prettiest girl was swept away...

MARI, HANNA

Missä Anna Liisa on, kun häntä ei näy?

MATTI, JUSSI, EERO

Tulkaa esiin!

MIINA

Pelkää varmaan.

EERO

Morsian –?

MATTI, JUSSI

Missä morsian?

RISTOLAN JA PELTOLAN EMÄNTÄ

Tulee, kun joutuu.

KAUPPIAS, KATAJAMÄEN ISÄNTÄ, KIVIMAAN VANHAN ISÄNTÄ

Lupasiko tulla?

MARI, HANNA, MIINA

Mitä vastasi?

Onko valmis?

RIIKKA

Minua pelottaa...

HEIMOMEN EMÄNTÄ

Tuollahan tuo tulee.

KAUPPIAS

Hitaasti astuu!

MARI, HANNA, MIINA, EERO

Olkaa hiljaa kaikki!

MARI, HANNA

Where is Anna Liisa, we don't see her?

MATTI, JUSSI, EERO

Come out!

MIINA

She must be afraid.

EERO

The bride –?

MATTI, JUSSI

Where's the bride?

MRS RISTOLA, MRS PELTOLA

She'll be out when she's ready.

MERCHANT, MR KATAJAMÄKI, OLD MR KIVIMAA

Did she promise?

MARI, HANNA, MIINA

What did she say?

Is she ready?

RIIKKA

I'm frightened...

MRS HEIMONEN

There she is.

MERCHANT

How slowly she comes!

MARI, HANNA, MIINA, EERO

Quiet, all of you!

III näytös, kohtaus 4d

*Anna Liisa saapuu juhla väen pariin.
Kylänväki muuttuu kohtauksen
edetessä kasvottomaksi kuoroksi.*

KYLÄN VÄKI

13 Eläköön! Eläköön morsian!

ANNA LIISA

Eläköön meissä Jumalan Pyhä Henki!

KYLÄN VÄKI

Mitä hän sanoi? Jumalan –? Pyhä Henki –? Mitä?

ROVASTI

Aivan niin. Eläköön meissä Jumalan Pyhä Henki.
Ja liha kuolokoon himoineen ja haluineen.
Ja nyt morsiamelle pari sanaa...

ANNA LIISA

En ole morsian, en kenenkään.
Kaikki on rauennut.

KYLÄN VÄKI

Mitä nyt? Ujostelee tietysti!
mitä sitä kieltää... tänään kuulutettu...

ROVASTI

En ymmärrä... Te olette päättänyt purkaa?

KYLÄN VÄKI

Taisi käydä hämillään.
Ohhoh, nyt ei kiitetä.

Act III, Scene 4d

*Anna Liisa comes to meet the guests. As the scene progresses, the
villagers turn into a faceless chorus.*

VILLAGERS

Hurrah! Long live the bride!

ANNA LIISA

May the Holy Spirit of the Lord reside in us!

VILLAGERS

What? What did she say? The Holy Spirit? Of the Lord?
What?

VICAR

Quite right. May the Holy Spirit of the Lord reside in us.
And may the flesh with all its lust and desire wither away.
And now, a few words to the bride...

ANNA LIISA

I am not a bride, I am no man's bride.
It's all come to nothing.

VILLAGERS

What's this? She's shy, of course!
Why deny it... the banns were read today...

VICAR

I do not understand... You've decided to break it off?

VILLAGERS

Now she's embarrassed.
No thanks there.

ANNA LIISA

Se on jo purettu. Se täytyi purkaa.

JOHANNES

Se on totta. Meidän välimme on rikottu.

KYLÄN VÄKI

Ohhoh!

Lyhyeen loppui meiltä ilo.

HUSSO

Siinä nyt kuulette!

(innostuu)

Mutta me jatkamme pitoja,
saammepa kihlajaiset
kuulijajen sijaan

MIKKO

(Hussolle)

Ole hiljaa sinä!

KYLÄN VÄKI

Yhä kummempaa.

Sanopas muuta!

ANNA LIISA

Minulla olisi vielä muutakin...

KORTESUO

Tässä on jo tarpeeksi. Tule pois sieltä.

MIKKO

Turmelet ilon sekä itseltäsi että muilta.

RIIKKA

Jätä toiseen kertaan, Anna Liisa.

Ensi viikoksi – onhan silloinkin vielä päiviä.

ANNA LIISA

It's already broken off. It had to be.

JOHANNES

It's true. It's finished between us.

VILLAGERS

Well, I never!

There's an end to the festivities.

HUSSO

You've heard it now!

(excited)

But the feast is only starting,
because instead of banns
we'll be celebrating an engagement!

MIKKO

(to Husso)

You be quiet!

VILLAGERS

Stranger and stranger!

I'll say!

ANNA LIISA

There's more...

KORTESUO

That's quite enough. Come away from there.

MIKKO

You're spoiling the party for yourself and everyone else.

RIIKKA

Another time, Anna Liisa.

Next week – there's days enough then.

ANNA LIISA

Minä tahdon puhua
tänä päivänä, tällä hetkellä.

ROVASTI

Puhua mistä?

HUSSO

Nyt saamme kuulla.

MIKKO

Johan tässä oli tarpeeksi.

RIIKKA

Hän on valvonut koko yön, ei ole tolkuissaan.
Anna Liisa, ei vielä! Ei vielä!

KYLÄN VÄKI

Hiljaa! Elköö estäkö häntä.

ANNA LIISA

Älkää estäkö minua. Antakaa
minun seurata Pyhän Hengen ääntä.

RIIKKA

(Kortesuolle)

Ole minulle tukena, nyt se tulee –

PIRKKO

Anna Liisa?

VANHAT ISÄNNÄT

Minä en ymmärrä.

ANNA LIISA

I need to speak
today, at this very moment.

VICAR

Speak of what?

HUSSO

Now we shall hear something.

MIKKO

We've already heard enough.

RIIKKA

She's been up all night, she's not in her right mind.
Anna Liisa, not yet! Not yet!

VILLAGERS

Quiet! Let her speak.

ANNA LIISA

Don't stop me. Let me follow
the voice of the Holy Spirit.

RIIKKA

(to Kortesua)

Help me now, she's about to tell–

PIRKKO

Anna Liisa?

OLD MEN

I don't understand.

ROVASTI*(Anna Liisalle)*

Rohkeutta vain. Älä pelkää.

RIIKKA

Voi että maa minut nielisi!

KYLÄN VÄKI

Hiljaa! Elkkää estäkö häntä!

Vaiti! Elkkää estäkö häntä!

MIKKO*(Kortesuolle)*

Älä anna hänen puhua.

KYLÄN VÄKI

Hiljaa! Elkkää estäkö häntä!

HUSSO

Elä hiidessä Anna Liisa.

KYLÄN VÄKI

Vaiti! Antakaa hänen puhua!

ANNA LIISA

Kuulen Jumalan äänen.

KORTESUO, RIIKKA, JOHANNES, MIKKO, HUSSO

Tule pois!

Tule pois!

ANNA LIISAAntakaa minun puhua,
niinkuin Jumalan kasvojen edessä.

Näettehän, olen aivan levollinen.

VICAR*(to Anna Liisa)*

Have courage. Do not fear.

RIIKKA

I wish the earth would swallow me up!

VILLAGERS

Quiet! Let her speak!

Silence! Let her speak!

MIKKO*(to Kortesus)*

You must stop her.

VILLAGERS

Quiet! Let her speak!

HUSSO

No, Anna Liisa, damn it!

VILLAGERS

Silence! Let her speak!

ANNA LIISA

I hear the voice of God.

KORTESUO, RIIKKA, JOHANNES, MIKKO, HUSSO

Come away!

Come away!

ANNA LIISALet me speak,
as before God's countenance.
I am perfectly calm, as you can see.

ROVASTI

... niinkuin Jumalan kasvojen edessä.
Jatka vain pelkäämättä.

KYLÄN VÄKI

Häntä ei saa häiritä!

ANNA LIISA

Haluan tunnustaa.
Minun täytyy tunnustaa.
Olen tehnyt suuren synnin.
Olen sen peittänyt, salannut
häpeästä ja rangaistuksesta päästäkseni.
Nyt haluan puhua.

Neljä vuotta sitten synnytin lapsen, metsässä tuolla, ja minä,
poloinen, tapoin hänet.

Jos tahdotte, niin näytän paikan, mihin hänet on haudattu.

Minä yksin olen syyllinen.
Antakaa minun kärsiä rangaistus.

KIVIMAAN VANHA ISÄNTÄ

(vanhemmille)

Tiesittekö rikoksesta jo tätä ennen?

RIIKKA

Eilen vasta.

ANNA LIISA

Elkää vanhempiani kiusatko.
Minä ilolla lähdän vankeuteen – ja kuritushuoneeseen –
kuolemaankin.

VICAR

...as before God's countenance.
Carry on, have no fear.

VILLAGERS

Do not disturb her!

ANNA LIISA

I wish to confess.
I must confess.
I have committed a great sin.
I have covered it up, concealed it,
to avoid the shame and the punishment.
Now I wish to speak.

Four years ago, I gave birth to a child, out there in the woods, and
I, wretched that I am, killed it.

If you wish, I will show you the place where I buried the child.

I alone am guilty.
Allow me to suffer the punishment.

CONSTABLE

(to the parents)

Were you aware of this?

RIIKKA

Not until yesterday.

ANNA LIISA

Do not trouble my parents.
I will gladly go to prison, to solitary confinement, even to death.

RIIKKA

Rakas Taivaan Isä,
vie pois tämä kalkki,
en kestä sitä juoda.

14 ROVASTI

ANNA LIISA Ei ole syytä
Elkää surko. suruun
Elkää surko On syytä
tähteni, iloon, on syytä
minun riemuun.
tähteni. Jumalan
Elkää surko henki
minun on tehnyt
tähteni. työtä.
Ei ole syytä
suruun,
on syytä iloon,
on syytä
riemuun.

ANNA LIISA
Ei minulla,
ei minulla ole
hätää,
mitään
hätää.
Ei minulla
ole mitään
hätää.

KORTESUO Minun
silmäteräni.
Etkä välitä?
RIIKKA Yöhön me
jäämme
Ei auttajaa
toista.

RIIKKA

Dear Lord in Heaven,
take this cup away from me,
for I cannot bear to drink it.

VICAR

ANNA LIISA There is no
Do not grieve. cause for
Do not grieve sorrow, only
for me, for for rejoicing.
me. The Holy Spirit
of the Lord
Do not grieve has acted.
for me. There is no
cause for
sorrow, only
for rejoicing.

ANNA LIISA
I am all right.
I am all right,
all right.
I am all right.

KORTESUO **RIIKKA**
The apple of We are
my eye. You stranded in
do not care? the night,
with no one to
help us.

ANNA LIISA ROVASTI

Ei tarvitse. Anna Liisa
 Ei tarvitse, ei on vaeltanut
 enää, eksyksissä.
 pelätä enää. Nyt hän on
 Ei tarvitse löytänyt tien,
 pelätä enää. oikean tien.

KORTESUO

Meidän
 harmaat
 hiuksemme...

RIIKKA

Ei auttajaa
 toista.

HUSSO

Eikö minulle
 iloa sallita,
 ei ilopäiviä
 pojalleni.

MIKKO

Hän on
 viaton.
 Mitään
 pahaa
 ei ole teille
 tehnyt.

ANNA LIISA PIRKKO

Olen vapaa. Milloinka ne
 Vapaa. sitten häät?
 Näen. Olen.

KORTESUO

... olet
 tahrannut...

JOHANNES

Minua
 petettiin!
 Petettiin!
RIIKKA
 Yöhön me
 jäämme.

HUSSO

MIKKO
 Ei minulle.
 Minun.
 Minun.

JOHANNES

Minulta
 viedään.

ROVASTI

Löytänyt tien.
 Tien.

KORTESUO

... meidän
 harmaat
 hiuksemme.

RIIKKA

Vie pois.

PIRKKO

Häät?

ANNA LIISA VICAR

No need,
 no need to
 fear any
 more, to fear
 any more.

No need
 to fear any
 more.

the right way.

KORTESUO

Our gray
 hairs...

RIIKKA

With no one
 to help us.

HUSSO

Am I not
 allowed
 a day of
 joy, is
 happiness
 not to be
 given my
 son?

MIKKO

She is
 innocent.
 She has
 done
 nothing to
 you.

ANNA LIISA PIRKKO

I am free.
 Free.
 I can see.
 I can be.

But when will
 the wedding
 be?

KORTESUO

...you have
 stained...

JOHANNES

I was
 deceived!
 Deceived!
RIIKKA
 Stranded in
 the night.

HUSSO

MIKKO
 Not My
 bride!
 allowed.

JOHANNES

Taken from
 me.

RIIKKA

Taken away.

VICAR

She has found
 her way.
 Her way.

KORTESUO
 ...our grey
 hairs.

PIRKKO

The wedding?

ANNA LIISA

Näettehän. **ROVASTI**
 Olen. Näen. Jumalan Pyhä
 Olen. Henki On
 tehnyt työtä.
 Lähde
 rauhaan
 lapseni.

ANNA LIISA

Minä ilolla lähdän vankeuteen
 ja kuritushuoneeseen.
 Kuolemaankin...

KUORO

Lähde rauhaan lapseni.

15 Lähde rauhaan lapsi.

Hän vaeltaa iankaikkisen elämän tietä.

Onnellinen hän.

Lähde rauhaan.

Onnellinen hän.

Rauhaan.

HUSSO**MIKKO**

Ei minulle.
 Minun.
 Ei... Minun.

ANNA LIISA**VIKAR**

You can see. I can The Holy Spirit
 see. of the Lord
 I can be. has acted. Go
 in peace, my
 child.

ANNA LIISA

I will gladly go to prison,
 to solitary confinement.
 Even to death...

CHORUS

Go in peace, my child.

Go in peace, child.

She wanders the way of the eternal life.

Happy is she.

Go in peace.

Happy is she.

In peace.

HUSSO**MIKKO**

Not me.
 Mine.
 No...
 Mine.

